NAZ.
le III
I

Digitized by Google

Digitized by Google

A NAZ.
nuele III
VI

Digitized by Google

XXVI
E
41
NAPOLI

XXVI
E
41.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

HOMO POLITICUS,

HOC EST:

Conſiliarius Novus, Officiarius & Aulicus, ſecundum hodiernam Praxin.

AVCTORE

PACIFICO à LAPIDE.

COSMOPOLI.

M. DC. LXIV.

HOMO POLITICVS,

Hoc eſt :

CONSILIARIUS NOVUS, OFFICIARIUS ET AULICUS, ſecundum hodiernam Praxin.

PLurimi ſunt Authores, qui Hominem Politicum hujus ſeculi variis informant Præceptis, quorum tamen pauci pro temporum & ingenii ratione aliquid præſtiterunt. verùm qui perfectum formarint formentque, præſertim ad ſingulas Reſpubl. meo judicio adhuc nullus extitit. Proinde operæ pretium exiſtimavi, partim ex meo ingenio inventa, aliorum moribus actionibusque probata, partim ex Jeſuitarum placitis, moribus, Conſiliis, & denique ex Veterum & noſtri ſeculi Exemplis hauſta Præcepta, quâ poterit fieri brevitate & Compendio in chartam conjicere, unde conſpici poſſit, quibus mediis hodiè Politici ad honorum & dignitatis culmen aſcendant, & ad divitiarum ingentes theſauros, Regum denique & Principum gratiam aſpirent.

Principiò naturæ quisque ſuæ, virium & ingenii facultates noviſſe debet, & probè expendere, ad quæ quis aptus ſit vel ineptus, & naturæ ſemina ſequenda potius, quàm illis adverſando fruſtra opera & ætas inſumenda. Si tamen non prorſus ſtupidi ſis ingenii, eligas Præceptores & Moderatores conformandis moribus hujus ſeculi & informando animo aptos, fidos & diligentes, illis te, tua ſtudia, vitamque totam credas, illos ſecteris, mo-

res æmuleris, inque omnibus te accommodes: inde fiet ut plus tibi credant, plus diligentiæ in te conferant, ſibique ſi non pares æmulos tamen formare conentur. Illi ſunt hoc tempore Lojoliticæ Societatis Religioſi, qui, dici non poteſt, quâ arte, quâ induſtriâ in omni doctrinâ & ad præſentis temporis rationem mores formare poſsint: neque te Religio avocet; perſuaſio quædam eſt, & ſuperſtitioſa Pietas, imò pura puta deceptio, quæ homini Politico, ſi finem ſuum aſſequi vult, non magni æſtimanda; neq; certè (quod principio notandum) uni Religioni ſe mancipare ita convenit, ut ei adhæreas tenaciter, ſed ut in omnibus eam ſimulare diſſimulareque (ſicut temporis & loci neceſsitas ex tua utilitate voluerit) ſemper diſcas: Omnes ſiquidem Religiones à pura mente profectæ, intentionemque & conatum colendi Dei habentes, ei gratæ ſunt, ac per omnes illas ſalus æterna ſperanda: prout hoc libertinorum axioma quidam magni nominis Princeps piè defendit. Eorum Lojolitarum itaque ductam in moribus & artibus ſequere.

Ad annos diſcretionis perveniens, elige, quid ingenio congruum, quid propoſito ſtudio ſit conveniens; & tum initium à Politicorum Præceptorum libris ſumendum, inprimis Machiavelli famoſiſſimi illius Politici Itali Princeps, ut & reliqua ejus ſcripta iterum iterumque perlegenda, qui Conſilia Politico & Conſiliario Principis neceſſaria inter omnes Politicos optimè ſuggerit; ut ab ineunte ætate ſemper ſingularia præ reliquis diſcas, quod in aliis non item inveniatur; idque in ſermone, geſtibus, arte, nempe ut linguam formes promptiſſimam, inque omnibus expeditiſſimam, ut vocis gravitati adſueſcas, idque ſi à natura non datum, Demoſthenis celeberrimi Græciæ Oratoris exemplo corrigas, ut alios imiteris: Verùm enim eſt illud vetus verbum, Lupum quidem auribus haud teneri poſſe, populum autem inde maximè duci oportere, & præclare quidam ait: nemo magnam Potentiam ſine Eloquentia eſt aſſecutus. Neque pudeat affectare doctiores, donec in mores proprios abeas, qui cum gravitate juncti, humanitatis quandam ſpeciem ſimulatam præ ſe ferant, ore quidem & vultu, ut ſubridens quaſi intuearis & alloquaris omnes, ut geſtibus & aliàs illis ſeriò velle videaris. Alcibiadem hiſtoriæ tradunt tanta fuiſſe animi facilitate, ut diverſis contrariisq; moribus facile conſueſceret, & veluti Polypus ad ſubjecti ſoli ſpeciem faciem

Fr. de Mauſelaer. Legat. l. 1. diſſ. 25.

Ælian. & Plutarch. in vit. Alcib.

faciem coloremque mutaret; adeo, ut ſecundum diverſos populos, ad quos divertebatur, variaret & mores, plane ita, ut illic natus educatusque videretur. Nam cum in Lacedæmonia verſaretur, gravis & ſeverus eſſe videbatur, manuque ſtrenuus, in Ioniâ autem iners, delicatus ac mollis voluptatibus pro more gentis diffluebat: ſed cum hæc ſint omnia vulgata, plura non addo.

In hoc verò cardo rei conſiſtit, ut artem excolas: rariſsimi enim ſunt, qui nullis imbuti litteris ac artibus naturæ tantum ductu ad culmen honoris adſpirare potuerunt. Unicum in Galliis exemplum in Henrico Mommorancio Conneſtabili & in Septimania Prorege annotavit inſignis noſtri ſeculi Hiſtoricus: At nec omitti debet, inquit, non modo Mommorancium neſciviſſe literas, ſed ne prima quidem Elementa: ut portento haud abſimile videri poſſit, virum litterarum penitus rudem, ſolo naturæ genio ſummum rerum apicem aſſequutum, quem ambiguis temporibus tenuit, tanta laude, ut Aulicorum ætatis ſuæ Princeps fuerit, ſeu natales, ſeu fortunam attendas, aut dotes animi. Hæc ille. Iccirco primò quidem omnigenam tibi ſcientiam artium quarumvis, ſi non exquiſitam & diſtinctam, tamen talem qualem & confuſam compares, ut de omni ſcibili diſſerere poſsis. Si verò ingenii viam præcludit ſtupiditas, medicamentis corrigere nec pudeat, nec religio tibi ſit ad artes confugere alias, puta Memorativam, Lulliſticam, Cabaliſticam minorem & majorem, Magiam, Doctrinam ſpirituum & conjurationum arcana, & ſimiles, quarum beneficio, ſi fidos præſertim Præceptores, quales ſunt ignei Ignatii Hiſpani ſocii ac diſcipuli, nactus fueris, quasvis non ſaltem artes comprehendere perfectè, ſed ad abſtruſiora naturæ, arcana conſiliorum, prævifos rerum eventus pervenire poteris; imò hoc inde habebis beneficii, ut quod natura tibi denegavit prorſus, hæ artes ſuppleant, ut nec ingenio, nec arte, nec quidquid inter homines magnum & ſingulare habetur, te quisquam major ſit futurus.

B Gramond. hiſt. Gall. l. 1. p. m. 51. add. Io. de Buſſier. Hiſt. Fr. l. 2 . p. 473.

Hiſce artibus inſtructo ſummâ curâ videndum, qui mores noſtro Politico conveniant ad hac tempora. Continentem habeas linguam, nihil effutias temerê, ſecundum illud.

Ne geſticulatim loquere, aut caput manusque jacta nimis, hæc optime dicta devenuſtant. Sed nec ſic, quaſi cum quo alio levis loquare, ſpectes aliorſum; tua frons ſit apta fronti, ſed utrumque modeſti dabis, alterna reponens.

Io. à Chokier Theſaur. Pol. Aphor. part. 2 l. 3. diſ. 32.

Neque quicquid in buccam venit garru, à lingua prodat; tacuiſſe enim neminem pœnituit, dixiſſe permultos. Pythagoræ inſiſte veſtigiis, cui maximè probatum fuit ſilentium, & eorum quæ dicere nihil attineret taciturnitas. Neque verbum ullum à te temerariò excidat, quod non vel aliis placere, vel tibi commodo eſſe poterit. Nec tu tam veri tenax ſis, ut non fingere tanquā aranea artificiosè, quod ad tuam faciat utilitatem & inſtitutum tempeſtivè diſcas: hoc optime perpendens Gallus quidam ſcripſit: *Le fondement de cette opinion eſt, qu' encore que le menſonge ſoit defendu, & que ce ſoit une choſe indigne de l'homme, & une vilaine perſpective en ſa conduite, que le de hors contradiſe ſon interieur. que la langue demente le coeur, & que la Parole trahiſſe la pensée, dont elle eſt l'image & le Caractere; ſi eſt ce que perſonne n'eſt obligè de manifeſter touſiours les ſentimens. D'eſt aller tout ce quil a dans l' ame: de faire du premier venu ſon Confeſſeur & ſon iuge; & il eſt certain que Dieu nous a auſſi bien recommendè le ſilence pour taire le Veritez dangereuſes, qu'il nous a donné le parler pour publier les neceſſaires.*

Silhon en Miniſtre d Eſtat l. 2. part. 1. diſc. 14.

Ac ſi juxta mentem Platonis crebro mendacio & fraude imperantes uti oportet ad commodum ſubditorum, cur non æquè Politicus noſter in commodum ſuum privatum? Aliorum etiam dicta & facta ne facile prodas, niſi quando nocere poteris illis, vel prodeſſe, qui mutuo tibi officio paria facere poſſint. Et cum opinione homines citius quàm vero moveantur, ita mores formandi, ut tibi proſint, aliis ſint accepti. Non aliter autem prodeſſe poſſunt, niſi cum ſententiam tuam & vera Conſilia credis nemini; ſed ſimulare diſſimulareque maturè diſcas: Hanc quippe virtutem ſibi familiarem reddere noſter Politicus enixiſſime laboret, ſi enim ea in privatis contractibus locum habet, uti JCtus ait, poſſe ſine Dolo malo aliud agi aliud ſimulari, quanto magis in Politicis? Hinc perbelle Romanæ eloquentiæ Parens: Ut ad effectum, ait, Conſiliorum ſuorum veniant, multa oportet ſimulent inviti, diſſimulentque cum dolore. Legimus Tiberium, ut iram, ſimulationem ſecretaſque libidines meditari, iiſque ſe adſuefacere poſſet, Rhodum in exilium deceſſiſſe; ita tu diſcede in animum tuum affectusque tuos omnes cohibere, falſa ſimulare, libidinemque occultare diſce. Nihil tam nocet Homini Politico nocuitque, quam apertus animus, lingua veri prodiga, Conſiliorumque detectrix; Cum enim taciturnitas tutiſsimum rerum adminiſtrandarum vinculum dicatur, & rectè Curtius ſentiat, neminem res graves ſu-

Ex Plat l. 5. de Leg. Arn. Claprnar. de Arcan. Rerump. l. 1. c. 6.

l. 1. D. de Dolo Malo.

Cic. l. 10. Ep. 9.

Tacit. an. l. 4. 4.

Val. Max. l. 2. c. 2.

Q. Curt. l. 4. c. 49.

ſtinere

ſtimare poſſe, cui tacere grave. Inde ſi non alterius ſolùm tui commodi cauſa taciturnitatis laudem habeas. Bene Poëta;

Eximia eſt virtus, præſtare ſilentia rebus:
At contra gravis eſt culpa, tacenda loqui.

Et alius quidā ſcitè dixit, quanquā non in omnibus ad noſtrum ſcopū; Ex Anaxandride Comico Choker. Theſ. Pol. Aphor. p. 1. l. 3. c. 15.

Commiſſa cui ſunt verba, ceu depoſitum,
Si retegit, eſt iniquus, aut eſt garrulus.
Si ſpe lucri, eſt iniquus: hac ſine garrulus,
Cenſendus autem uterque pariter improbus.

Magis neceſſaria ſæpius eſt ſcientia tacendi, quàm loquendi: hucque poſſunt accommodari, quæ ſubtilis ille Italus de Secretariis Principum prodidit; Ego, ait, edoctus ſum, nullum Secretarium (Politicum, Aulicum, Conſiliarium) ſecus ac alii exiſtimant, eſſe laudandum, qui lingua promptus eſt, ſed qui benè tacere novit. Itaque caveas ne varias res crebrò ſciſciteris ab aliis, tuum commodum præſertim nil attinentes; hinc enim ſuſpicio garrulitatis apud Prudentes oritur, ſecundum illud, Percontatorem fugito; nam garrulus idem eſt, in omnibus quippe auram, cujuſvis frugi Politicus captare debet. Non verò taciturnitati ſtudeas, ut aliis potius quàm tibi proſis, ſed ut tibi nec noceas. Itaque ſi quid propalatum velis, unde emolumentum venari poſſis, arte id per alios arcanorum aucupes vel quocunque modo facias: ex eo hoc commodi habebis, ut animum eorum, quibuscum neceſſario converſandum, aucuperis. Tr. Boccal. Parnaſ. Ragg. 3. c. 1.

Cavendum certe à Converſatione multorum, ut & à familiaritate nimia parium præſertim & inferiorum, à quibus tibi nil commodi (cujus Homo Politicus ſtudioſiſſimus eſſe debet) præter contemptū & diverſorum ſiniſtra judicia provenire poſſit. Inſignis hac in parte artifex fuit Dux ille Gallus Eſpernonius, qui rarò ſui copiam faciebat vitando ex familiaritate contemptui: celabat ſe in oſtentationem quò major audiret. Prudentis eſt obliviſci neque noviſſe, cujus nihili facienda gratia, inquit Comicus, ita de te nemo unquam judicare poterit, & tu potius aliorum, quam alii tuum, explorabis animum. quia verò verus animus tuus neutiquam alteri eſt detegendus, tu quidem Alexandrum VI. Pontificem mature imiteris, qui annos 36. Cardinalis multorum Pontificum mores obſervans, callide in ſuum uſum longâ experientiâ contulit. Ut porrò ſpeciosè jurare diſcas, quo alios fallendo tu tamen omnium amorem & commodum habeas (jusjurandum enim non perdendis ſed ſervandis rebus natum eſt) quod tamen B. Gramond. hiſt. Gall. l. 3. p. m. 26.

caveas

caveas ne fiat, niſi neceſsitate efflagitante. Lyſandri hominis verſuti dictum fuit; pueros teſſeris, viros juramentis decipi debere. Apage tenellam planè conſcientiam Ferdinandi II. Arragoniæ Regis, qui nihil unquam quidquam tam deteſtabatur, quàm perjurium, quàm fallaciam, ut crebris ſermonibus jactaret, malle ſe mori quam fœdari. Imitandos tibi propone Parthos, apud quos fides dictis promiſſiſque nulla, niſi quatenus expedit; ac præfatum Alexandrum VI. de quo fertur, quod nihil minus præſtiterit quàm jusjurandum, & tamen doli ceſſerint ei feliciter. Verba magni Machiavelli latinitate donata non pigeat adſcribere: Is, (Alexander VI.) inquit, nihil quàm mortalium impoſtorem egit, nihil quàm ad omnem malitiam & fraudem (quo hominum genus falleret) mentem ſuam exercuit. At qui reperit ſubjectam quam tractaret materiam, in aſſeverando autem qui magis fuerit efficax, aut qui ſpecioſius juravit jusjurandum; viciſſimque qui minus præſtiterit, nemo unquam fuit: nihilo ſecius doli nunquam non commodè ei ceſſerunt. Hanc enim fallendi artem probè callebat. Hæc Politicus. Hoc tamen facias apud inferiores, ſi extrema neceſſitas facti alicujus minus honeſti, utilis tamen tibi, tui excuſationem expoſcat, apud eos præſertim, qui vel judices vel arbitri ſint futuri (ſæpè enim in vita Politica ſ. Civili malitioſi nobis aliquid præter ſpem moleſtiæ afferunt:) apud ſuperiores autem, ut fidem merearis, gratiam & clementiam conſequaris, & omnem perfidiæ ſuſpicionem amoveas ac te eâ eximas. In rebus dubiis, contra delatores rarius de crimine alicujus judices, quod levitatis notam habet. In omnibus autem actionibus honori & dignitati tuæ ſervientibus, ut fallas alios fallaris à nemine, diligenter attendendum: fallis autem alios, ſi perſpectis aliorum ingeniis, moribus, arte, & converſatione, nullis neque in privatis Colloquiis, neque publicis cōſiliis, qui tibi nocere, quique prodeſſe poſſunt, contradicas, laudes omnes, omnibus ſubſcribas, atque in omnibus te ingenio aliorum accommodes, probeque obſerves hoc Diſtichon:

Qui fidus nullis, affabilis omnibus, omnes
Decipit, hunc primo ſuſcipit Aula loco.

Hinc enim fit, ut animum ſuum tibi credant, arcana aperiant, inque ſecretiora Conſiliorum ſuorum te admittant, ex quibus deinceps, quid in rem tuam ſit, remotis arbitris facilè elicere potes. Si tamen aliquid agendum, quod alios offendere poteſt, ſive in publicis, ſive in privatis, illud non ipſe ſed per alios facias; itaque ſemper tibi habeas homines imprudentes, ambitioſos, nec rarò ſeditioſos, temerarios, delatores, calu-

Plut. in Lacon.
Æn. Sylv.
Juſtin l. 4.
Machiav. Princ. c. 18.

luminatores, exemplo duorum apud Regem Angliæ Henricum VII. Miniſtrorum Empſonii & Dudleii, quorum copia facilè datur, illorum operâ clàm ita utaris, ut magis, ſi quicquam actum, illorum temeritati, quàm tuæ calliditati adſcribant, & præſertim ſi ita clanculum moderatus fueris tuas actiones, ut cui tu adverſeris dubia ſubminiſtrare poſsis conſilia eademque habeas, quæ tuis Adminiſtris ſuggeras, ut ſi in adverſum ceciderint, tuo arbitrio ea interpretari poſsis. Ne fallaris, animum & conſilia, uti dixi, tibi ſerves integra, inque dictis & factis, antequam aliquid aggrediaris, omnes circumſtantias probè excutias, finem maturè proponas, non gladiatorum more conſilium in arena captes; nam juxta Lucianum,

Fr. Bacon. hiſt. Henr. VII.

Tardum Conſilium longè præſtantius,
Præceps autem ſemper habet comitem pœnitentiam.

Sed prudentes imiteris, qui non modo quæ ante pedes ſunt, cernunt, ſed & futura proſpiciunt: uno verbo, quibus cauta conſilia potius cum ratione, quàm proſpera ex caſu placent, ut cum Tacito loquar. Cave cum Ludovico XI. Gallorum Rege, fortunæ quicquam tuarum actionum committas, ſed vel aſtu, vel ſimulatione, vel aliâ quâvis arte prudens poſsis evadere & finem tuum aſſequi: ſicque ſoli tibi rem agis cautè, niſi ſis planè ſtupidus; res ipſa ſuggeret modum & rationes alios fallendi, gloriam, honorem, commodum, cum aurâ populari aſſequendi, paritque hæc res admirationem, ſi, quod aliis ignotum, tu proſpicere & prædicere poſſis.

Tac. hiſt. 2. 25. 3.
Ph Comin. l 4 c 1 de Reb geſt. Lud. XI.

Ut autem mores tui aliis ſint accepti, etiam atque etiam videas, ut te ſuperioribus ſermone, geſtibus accommodes, omnia ſimulando diſſimulando ad captum, ne tu adulationis aut aſſentationis ſuſpicionem incurras, præſertim apud Principes: id enim ut contemptum apud pares, ita non raro odium tui Principis conciliat, ne facilè (ut ut Aſſentatores in Aulis locum præcipuum obtinent) eventum rerum tuarum minimè felicem experiaris. Ideò vellem, ut quàm diligentiſsimè ponderares conſiderareſque Præmium à Cajo Caligula Cæſare Adulatoribus & Aulicis datum hoc modo; quum Publius Afranius Potitus homo plebejus, ſtulta quadam aſſentatione non modo volens, ſed etiam adhibito jurejurando promiſiſſet, ſi (ægrotus) Cajus convaleſceret, ſe libenter

Dion in vit. C. Calig.

moriturum: Quumque Afranius Secundus, vir EqueſtrisOrdinis, dixiſſet ſe velle ob eandem cauſam in ſingulare certamen deſcendere, ambos pro pecunia quam ſe ſperaverant accepturos, quòd vitam pro Cajo profundere voluiſſent, coegit (Cæſar) promiſſa facere, ne pejerarent. Severa caſtigatio! Ergo adulationem ceu peſtem fuge. Cumque hodiè nulli ſint in Aulis Principum acceptiores, nulli feliciores paraſitis, quibus plurima Principes largiantur, ii verò, quibus onus gubernationis incumbit, vix admittantur, raroque remunerationem laborum accipiant, cum tamen virtutum præmia tribui merentibus conveniat, ne tamen dedecus pro gloria præmium Aſſentatorum habeas, cautè Principi aſſentiaris, ne videaris eſſe ex eorum numero, qui tam noctu quàm interdiu permulcent aures ſuis Principibus, nec tantùm applaudunt dictis eorum ſingulis, ſed & prolixè eos ornant laudibus, quos tamen execrantur taciti, quantumvis fauſta ominando propalam, ut Philo adulatores aſſentatoreſque aulicos depingit.

Philo libr. de Migrat. Abrah.

Non perpetuò Principem tanquam umbram ſecteris, neque prorſus converſationem ejus fugias, ſed cum ipſo tanquam cum igne age, à quo non adeò abes, ut illius calore foveri non poſsis; ne ſic illi appropinques ut illius incendio ipſe conflagres. Verùm probè obſerves ſi quando curis vacuus Princeps ad lætitiam ſolvitur, tùm autem ſeria (non moleſta) afferens, animo ejus facetiis ſingularibus (non tamen ſcurrilibus, vel ſordidis, aut aſperis, quæ acrem memoriam relinquunt) cum gravitate quadam indulgeas. Itaque non minus facetiarum, hiſtoriarum, quàm ſapientum conſiliorum copia pro temporum diverſitate inſtitutum oportet eſſe politicum. Pocula etiam, ſi quando neceſſitas efflagitet, non detrectes, more noſtri ſeculi laudabiliter fere ubique recepto: imo aliquamdiu Principem largius invites, tum præſertim, quando aliquid commodi ſperas (quod Lojoliticæ Societati ſolenne medium & arcanum ſtatus, hamuſq; ditandorum Collegiorum hactenus fuit) ſicq; aſſentationis vitium declinans optimè cum Principe converſaberis. Vulgaris Politica præcipit, ut Princeps Miniſtrorum ſuorum ingenia noſcat, ſecundum illud:

Tac. an. 15 68, 4.

Principis eſt virtus maxima noſſe ſuos.

Sed tu cave animum tuum exploret, verſutus ſis atque verſatilis, cautè tamen in quamvis partem tanquam rota figularis, vafer & involutus, addo ac aſtutus, ut tu potius ejus converſatione probè

agno-

agnoſcas ingenium, antequam audacter cum eo converſeris; vide ſis ut tam peritus fias in ingenio & moribus Principis, quam in ejus negotiis. De reliquis cum aliis ita vivas, ut ſumma humanitas in vultu, verbis, geſtibus appareat, omnibus te promptum & paratum offeras, ſtudiis, ſervitiis, ut ante dictum & ſæpe dicendum.

Cum autem homines ſtudioſi ſint plerumque proprii commodi, neque neceſſe eſt, ut adjuves omnes, in contemptum enim facilè incurrere potes, ſi quid denegandum, vel promiſſum non præſtandum: itaque cave ne in promiſſis tuis more Gallo-Germanorum ita ſis prodigus aut largus & immodicus, ut facultas factũ præcludat (quod levitatis ſuſpicionem adferens odii cauſa ſæpe exiſtit:) ſed ita modereris affectum benevolum, ut de te magis expectent futura quàm petant præſentia. Propone hac in parte tibi imitandum Atticum, de quo ſic Author: Quicquid rogabatur, religiosè promittebat; quod non liberale ſed leve arbitrabatur, polliceri quod præſtari non poſſet. Rerum Gallicarum habenas moderans Luynæus apprimè hoc in paſſu meum inſtruere poteſt Politicum: hic enim naſcente fortunâ Comiti Ludæo, Ducis Aurelianenſis informationi admoto, viro proſapia illuſtri ſæpè promiſerat (ſi aliquando rerum potiretur) procuraturum ſe res Comitis, effecturumq; in Ducatum erigeretur Comitatus Ludenſis: At enim nihil promiſſis conceſſum: negatur Comiti Ducem eſſe. fortaſſis Luynæus non è re ſua eſſe prævidit, ſi promiſſa impleret. Iniſta, mi Politice, & ſequere.

Tacit. hiſt. 3.58.5.

Corn. Nep. in Attic.

B. Gramond. hiſt. Gall. l. 3. p. 254.

Moribus formatis videndum tibi eſt, qualem vitæ velis eligere conditionem & in quo loco: Quum enim vita noſtra, maximè politica, non conſiſtat in ſpeculatione, ſed actum requirat, ſtolide faciunt, qui ætatem in vita domeſtica agunt. Proinde tanquam meta vitæ conditio proponenda, non minus qualis illa ſit, quàm quo loco ineunda: quæ facile eligi poteſt ex naturæ inclinatione & loci occaſione in quo victurus ſis. Ex ſingulis deinde Præceptis Politicis (Doctrina enim Politica ut eſt ampliſſima omnium gentium, ita ſingularium diverſiſſima: ut ſtolidum ſit omnium Rerumpubl. perſcrutari formam Politicam) ea eligere debes quæ neceſſaria ſunt ad tuam conditionem & Reipubl. ſtatum ubi vitam acturus ſis, [illegible] om[illegible] articulos perſ[illegible] & tanquam

tuos digitos tibi reddere familiares ſatages. Conſilia, facta, rerum eventus; & talia, non quæ ſunt in utilitatem publicam facientia, (id enim quilibet facit, qui ſe & ſuos negligit) ſed tuis commodis & fortunis præcipuè ſervientia obſervabis, ut ea in praxin deducere poſſis: neque quibus hæc fieri poſsint rationibus cures, modò aliquam honeſti ſpeciem præ ſe ferant, nec multum labores, ſi in eorum vitiorum infamiam incurras, ſine quibus ſcopum tuum non facilè aſſequi poſſis, ut de Principibus ait Machiavellus. Cumque nulla ſit fueritque Reſpubl. quæ non viros habuerit, vel authoritate præclaros, vel divitiis abundantes, & uno vel utroq; nomine Principibus acceptos, hos tibi ad imitandum proponas, ex illorum factis & conſiliis, quid in rem tuam ſit, promas, neque id præcipuè æſtimes, quid laudis apud vulgum obtinuerint, ſed quid divitiarum & potentiæ reliquerint, quò conſilia ſua direxerint, quem vitæ actionumque finem & ſcopum habuerint, ut maturè in omnibus quæ proſunt imitari, quæ noceant fugere & declinare diſcas. Deliberandum porro tibi, an ſerviendo vitam transigere, an aliquando alios tibi ſervituros; hoc eſt, an ſtatum quo victurus ſis conſervare vel mutare, & Regiminis partem vendicare cupias: in utroque modum monſtrabo.

Vid. Chr. Beſold. diſſ de Arc. Rerump. c. 2. n. 4.

Loco ubi officium tuum elocare velis, prima cura animum ſubeat, ut te illi adjungas cui ſuccedere velis, ſi ſit apud Principẽ in gratia & authoritate populi: ſin autem nec gratiâ nec authoritate valet, illum qui primas tenet, (ſi præſertim videas inter illos occulta eſſe diſsidia, ut alter alterum cupiat ſuppreſſum) omnibus ſecteris ſtudiis, affectus ejus foveas, promoveas, qua poſsis arte, frigidum ſuffundas, ut altero ſuppreſſo ſuccedere poſſis. Prior tamen modus crebrior eſt (non rarò & uterque modus conjungitur, quod exemplis non longe petitis poſſet comprobari, niſi odioſa forent) cum ſemper reperiantur homines docti ſimplices & pii, qui literatos amant, illis præcipuè delectantur, qui literis & moribus præclari & rationibus præclarè inſtructi, ad omnia ſervitia officioſi & templo, & foro ſe applicare poſſunt; horum tu obſerves & mores, & actiones & conſilia omnia, ut omnibus ad nutum te accommodare poſſis, donec favorem occupes, & promotionis ſpem habeas; ubi meo conſilio tibi cujuslibet conditionis officium nullum detrectandum eſt; ita tamen ut ad altiora adſpirandi non præcludatur aditus.

Pri-

Primum honoris gradum nactus, cum officii ratio familiaritatem aliorum expoſcat, in eâ ita te temperes, ne aliis ex tuo ore ſapere videri velis, neque conſiliis & votis aliorum ſemper contradicas, aut aperte te opponas: prius arrogantiam, poſterius odium apportare facilè poterit: ſed omnia conſilia votaque repetita laude approbes, ſecundum illud; ais, ajo; negas, nego; ne omnem auctoritatem crebris contradictionibus (ut loquitur Tacitus) deſtruas. Si tamen tibi adver- *Tac. Ann.*
ſentur, in tuum ſenſum commoda explicatione flectas, ut tuum ſubji- *14.4.2.*
ciens videaris habere aliquid reconditæ prudentiæ, quod alii in te deſiderent: hinc auctoritatis & gratiæ affectus ſequuntur; cum præſertim in converſatione privata humanitatem ſingularem ſimules, ab amicitia intima alienus, ac uſitato fraternitatis titulo in ore, quem tu cave in animum dimittas: cum non ſit Politici, contra ſuum commodum & honorem alicui præter verba fidum præſtare obſequium, aut animi recondita detegere. Quo aliquantum obſervato, interea obſervandi tibi potentiorum & primariorum familiarium mutuæ amicitiæ & affectus, vel multorum in unum alterumve, cujus tu præſertim ambis dignitatem & officium, odia. Id videas, cui tandem in iis quæ tibi tuoque honori inſerviunt, abſtruſiora credere, & finem quem propoſitum habes, eorum conſilio ac auxilio aſſequi poſſis.

Cum autem hominis natura planè ſit politica, quæ alterius ope egens ex eo vinculum ſibi quærat, & nanciſcatur, neque ulli unquam ſit fidendum; itaque etiam atque etiam videas, ubi affinitatis jure aut matrimonio ad ſecretiora affectus admittaris, tum omnibus modis laborandum, ut vel filiam vel illius agnatam ducas, cujus familia apud Principem fuerit ſitque in gratiâ, ſit ampla & potens, qui vel ipſi, vel per alios te non promoveant (id enim eſt abjecti animi) ſed tu conatus eorum juvare videaris: per iſtiusmodi affinitatem enim multos tibi cognatos amicosque conciliare potes, ut Livius ait de Servio: Hinc ille *Liv. l. 1.*
ſcitè dixit: Matrimonium eſt ad majora nitenti decus ac robur. Cumq; jam ante tibi fuerit notus in hunc vel illum animus, non quod tu velis *Tac. Agric.*
tui promovendi, ſed ulciſcendi illius injuriam gratiâ, hunc remotum, *6.1.*
omnia agas, ita tamen ut affectum tuum ſartum tectum erga illum retinens nihil à priſtina humanitate diſceſſiſſe videaris: ſi quid controverſiarum inter illos ortum, coràm ſi non excuſare poſſis, culpes, deplores, nullius te participem ſimules, & ita animum explores: ſique in ſuſpicione fueris, tum demum locus erit, ut jurejurando exquiſitiſſimo te purges, quo homines commoti abhorreant quicquam mali de te cre-

dere, præſumere aut ſuſpicari. Non deſines autem aliis conſilia ſubminiſtrare occulta, ut illi per ſuos (quos tu apud eum inſtimules) te ignorante perſecutionis & oppreſſionis apud Principem ſemina ſpargant, odium illius excitent, ut cauſæ ſint removendi & ejiciendi ab officio: ne verò ſuſpicio apud alios, qui multum præſtare poſſint, oriatur, unde periculi quicquam metuendum, non modo juramento privato te purges, inſcio te omnia eſſe facta, verum & officium detrectes cum Tiberio, qui, cum occulte Matris artibus & paucorum conſiliis imperium ambiret, ita moderatus eſt omnia, ut oblatum magis reſpuere, quàm deſideratum acceptare videretur. Quod ſi minus tutum videtur, hoc age, ut vel dejiciatur ſi poſſibile eſt: prout Luynæus æmuli ſui Arnouſii Jeſuitæ (quem Regis Galliæ Ludovici XIII. conſcientiæ nuper admoverat) affectati in Aula rerum imperii ſuſpecti, ſeceſſum procuraſſe ſcribitur: vel cum gratia tanquam emeritus dimittatur; vel quidem in officio conſervetur te tamen adjuncto; vel idem ad alia promoveatur, ut Tiberius Germanicum ad alia ac alia officia promoviſſe legitur. Inde Hiſtoricus ait: Tiberius ſpecie componendi Orientis Germanicum dolo ſimul & caſibus objectare deſtinavit. Otho ſpecie legationis in Luſitaniam ſeponebatur. Mucianus in Secretum Aſiæ repoſitus eſt. Hoc modo Theodorus Styppiota Conſiliarius Manuelis Comneni Imperatoris Conſtantinopolitani rem aggreſſus, ſolus in gubernatione Imperii apud Cæſarem omnia adminiſtravit: nam Collega Johanni Hagio-Theodoritæ ejuſdem Cæſaris Conſiliario ſolers adjunctus, iis dignitatibus non contentus ad ſummum faſtigium plenis velis ferebatur. Oblatâ igitur opportunitate diſſidiorum inter virum Nobilem Michaelem Palæologum & Joſephum Balſamenum, cui Hagio-Theodoritæ Soror nupta erat, conſilium ſuum urget, ac Hagio-Theodoritam è Regia, tanquam è cœleſti ſpecula, in extremum angulum Præfturæ Græciæ & Peloponneſi exigit, ad provincias eas rite conſtituendas, eorumque virorum diſſidia dirimenda. Cæterum Johanne iter adhuc adornante, fortuna diſceſſu ejus non expectato, ad Styppiotam tranſiit; cumque cupide & familiariter amplexa, ad omnes dignitatum gradus pro temporibus evexit, & gloriam gloriâ cumulavit. Si verò & hoc commode fieri non poteſt, tu ipſe quam diligentiſsime attende tempus quo vel propter morbum vel legationem, vel aliud aliquod negotium ab Aula abſens eſt, tum incipe ejus ruinam apud Principem operam nocte die-

Vid. w. l. 57 Tac. an. 1.13.5.

B. Gramond. H. Gl. 11. p. 516.

Tac. ann. 2.5.1.

Tac. an 13.46.5.

Tac hiſt. 1.10.2.

Nicet. Chonias. in vit. Manuel. Comn. T. V. Hiſtor. Auguſt. p. 534.

dieque, primum inſinuatâ diffidentia, exin odio, uti Arbiter Rerum Gallicarum Luynæus æmuli ſui Mareſchalli Ancræi caſum quàm feliciſsimè procuraſſe, ac ſibi primarii Miniſtri munus apud defunctum Regem Ludovicum XIII. ſ. juſtum acquiſiviſſe fertur

B. Gramond. H. G. l. 2. p 156. Io. de Buſſier H. Fr l 24. p. 500.

Hoc in contrahendo matrimonio inſerendum duxi neceſſarium, ut conjugem ducas tuæ naturæ, tuisque moribus, quantum fieri poteſt (quod tuis artibus, quæ rarò fallunt, explores) conformem, taciturnam, quam formare tuarum actionum adjutricem (exemplo Mareſchalli in Gallia Ancræi, qui per Galigagam uxorem Reginæ percharam, familiæ ſuæ augmentum, primosque in Aula favores ſibi acquiſiviſſe traditur) & cui tutò credere ac fidere poſſis; ne quod Fabio Maximo evenit, garrulitas uxoris ſecretorum conſciæ tibi afferat necem vel periculum ſaltem: digna eſt illa hiſtoria ut tota adſcribatur: Fulvius (Fabius Maximus [1] erravit enim Hiſtoricus in nomine) verò Cæſaris Auguſti amicus, cum jam ſenem eum ſæpius querentem audiret de ſolitudine ſuæ Domus: quodque duobus Nepotibus fato functis, Poſthumo, qui ſolus reliquus, ex calumniâ neſcio quâ exulante, cogeretur uxoris ſuæ filium ad ſucceſſionem Imperii vocare, quanquam miſerans & conſilium captans revocandi ab exilio Nepotis: cum inquam hæc audiret Fulvius, enuntiavit ſuæ uxori: illa Liviæ. Livia autem acerbè cum Cæſare egit, cur, quoniam jam pridem id decreviſſet, non accerſeret Nepotem, ſed ſe odio invidiæque ſucceſſoris objiceret? Venientem igitur de more manè Fulvium, & ſolitum illud dicentem Ave, Cæſar reſalutavit: Vale, inquit, Fulvi. Atque ille id intellegens domum ſe illico ſubduxit, & vocatâ uxore: reſcivit, inquit, Cæſar, non ſiluiſſe me arcana. Ideo mori mihi decretum eſt. Uxor autem: jure, ait, quoniam tam diu mecum habitans vivensque nec noveris nec caveris intemperantiam meæ linguæ. Sed præcedam tamen & ego, & accepto gladio, ſe ipſa viro coram interemit. Ergo tu, ô Politice, magnam adhibe hac in parte cautionem, ne idem te maneat infortunium: multa enim ad augendas fortunas per uxorem tibi expedienda ſunt, imò plurima, quæ quaſi te inſcio cum aliis agat: ſi vero ea cedant in commodum tuum, taciturnitati ut maximopere ea ſtudeat neceſſe eſt.

B. Gramond. l. 2. p. 100. & Io. de Buſſ. hiſt. Fr. l. 24. p. 498.

1. Lipſ in Annot ad Annal. Tac l. 1 p. 11. ex Plutarch

Deinde

Deinde ne affines tuos tuis adjuves opibus, eosque fortunatiores reddas tuis fortunis, inde enim lites plerumq; oriuntur; unde etiam Politico non rarò ſolent evenire adverſitates: ſed eos quoquo modo promoveas, & Luynæi Galliæ Regis ſupremi Miniſtri inſiſtas veſtigiis: qui Brantæum & Cadenetum fratres unà ſecum trahebat, quò fortuna monſtrabat iter: ſi quid immemor aut ſponte prætermiſerat, legebant fratres eò avidius, quod utrique erant domi res anguſtæ & tenues. Ut ſic aliunde auctis divitiis te venerentur, te obſervent, perpetuaque gratitudinis argumenta exhibeant: quiq; te, quando opus, defendere poſſint: tutiſſima quippe & utiliſſima ſunt beneficia, quæ quis de alieno ſuis largitur, fortioreq; vinculo obſtrictos reddunt gratitudinis. Notes tamen, ô Politice! & hæc diligenter; ne etiam tuis ſecretiſſima, quæ per te expediri poſſint, neq; alterius ope indigent, negotia credas: ſi enim alios adhibueris metuendum tibi ſemper, ne, quando illos forte offenderis, prodant tua conſilia: nulla namque major inimicitia, quàm quæ inter conſanguineos oritur: quæ quoquo modo avertenda. Sed hoc enixius obſervari debet, quò majorem dignitatem & regimen imperiumque delegatum à Principe ſis conſecutus.

B. Gramond. H. G. l. 2. p. 171.

Major Auctoritas, major apud omnes gratia acquiſita, majorem curam callidorum conſiliorum expoſcunt, ut Principis gratiam, auctoritatem, & amorem populi non conſerves modò, verùm ſubinde augeas. Arduum hoc & difficile: cum enim Auctoritas & Gratia ſint fluxa ac inſtabilia, niſi fulcro divitiarum & potentiæ nitantur: paupertas enim nihil niſi contemptum parit, ad inferiorum opem non rarò nos adigens, ut veriſſimum illud ſit:

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obſtat.
Res anguſta domi ——————

Hinc optimè egit Phormio, quando repudiavit imperium claſſiū Athenienſium: quòd ſibi ob paupertatem non ſat auctoritatis apud milites fore diceret. Summa ergo requirit neceſſitas, ut divitiarum curam; auctoritatis & gloriæ antevertas: quibus homines maximè & honoris & amoris affectus concipiunt. Hinc benè, neſcio quis, ait:

Ex Pauſan. Attic. H. Arniſ. de Republ. l. 2. c. 2. l. 4. n. 73.

Quantum quiſq; ſuâ nummorum poſſidet arca,
Tantum habet & fidei.

Ex-

Expeditum hoc tibi dabo, ſi prius præcepta quædam dilucidius pro
poſuero.

Dixi ſimulanda eſſe omnia, in eoque Tiberium imitandum; qui cum eſſet ingenio inſidioſus, & commodi proprii ſtudioſiſſimus, ſemper ſimulabat, ea ſe velle quæ nolebat, & contra; his quaſi infenſus, quibus conſultum cupiebat, iis quos oderat, benevolus quaſi apparebat: hinc verba ejus plerumque obſcura, ſuſpenſa: nunc perplexa, nunc in ſpeciem recuſantis compoſita. Michaelem Calephatem Imperatorem Orientis proditur hiſtoriæ fuiſſe ingenio ſubdolo, etiam lingua ab animi ſententia diſſentiente ac diſcrepante; alia tegere, alia dicere ſolitum fuiſſe. De Duce Eſpernonio Gallo legitur, ei fuiſſe ſublime ingenium, implicita mens & obſcura, arcani capax: Iccirco omnibus benevolus apparebat, interioribus, paribus, in ſermone, geſtibus, in omnem humanitatis ſpeciem demiſſus: amicis pariter, ac inimicis. Imo his quam illis majorem quoad faciem, quoad verba, quoad geſtus, benevolentiam ſimules, etiam interdum (ſed rariſsimè) quoad effectum exemplo Germanici, qui cum Piſone acerbiſſimo inimico tanta manſuetudine agebat, ut, cum orta tempeſtas raperet Piſonem in abrupta poſſetque interitus inimici ad caſum referri, miſerit triremes quarum ſubſidio diſcrimini eximeretur. ſi præſertim quaqua ratione nocere tibi poſſunt; inde enim triplex tibi commodum; ut illi inimicum, ſi quem fovent, affectum deponant; non facilè delatorem credant; denique te hominem Chriſtianum autument, qui & inimicos diligere poſſis, atque triplici nomine a ſuſpicione liberatum te aliis commendent. Mariam Medicæam Reginam Galliæ, Uxorem Henrici IV. artem ſimulandi diſsimulandique optime calluiſſe hiſtorica monumenta tradunt, in tantū, ut omnem à primario Regis Ludovici XIII. Miniſtro Luynæo ſibi illatam injuriam probe diſſimularet; ſi quando palam de ipſo proloquuta, perhonorifice dixit, ut ne quidem ſenſiſſe injuriam diceres. Poſtquam illa aliquando Coſieras venerat, Regis primarius Luynæus huc ſe citatis equis confert. intromiſſus memoriæ deterendæ ergò provolvitur in genua: defixuſque in Reginæ veſtigia, in terram adorantis fimbriis tunicæ imprimit oſcula. Regina ſimul utrinque diſſimulatione, lapſum erigere, prenſare manum, placideque arridere ut fido & amico. Illi pro veneratione ſilentium eſſe, demiſſeque palpitans hæſitat ſpecie timentis Regina ſic infit; Lætam ſe aliquando viri, qui Regi inter intimos eſt nec defuturam promovendo in gratiam Regis, & ſi quid adjici poſſit fortunæ viri, qui

Dion in vit. Tib.

Tac. an. 1. 1.5.1.33. 4.4.31.3.

Ex Cuſp. Beſold. hiſt. Conſtant. p.169.

B. Gramond. H. G.l.5.p. 22.

Tac. an. 2. 55. 3.

Gramond. H.G.l. 3. p. 230. & 232.

ſe collaturum opem ſuam promiſit conſervandæ, quæ in præſens eſt, filium inter & matrem concordiæ. Hujus illuſtris Reginæ inſiſte veſtigiis,& ſalvus eris. Candidatos Conſulatus Romæ imiteris; hi petituri conſulatum, præterquam quod multos ſibi conciliare coacti ſint amicos, qui Salutatores, Deductores, Sectatores, quævis officia honoris ipſis exhibendo, alios cives in ſimilem affectũ amoris & officiorum pertraherent; hoc primùm ſummâ curâ & ſtudio attendebant, ut nomina ſingulorum civium ex Nomenclatore (ita eum vocabant qui nomina civium deſignata Domino ſuo recitabat) diſcerent, eosque ſuo nomine ſalutarent quotidiè, amicumque affectum ut & humanitatem ſingulis declararent. unde ſpem bonam futuræ adminiſtrationis & officii apud cives ſuſciperent, eumque ſuo calculo juvarent: ita tu in officio novo omnes ſalutes, & quantum fieri poteſt, ſingulorum conditionem & fortunas, illorum præſertim, qui tuam opem & promotionem in Aula expoſcunt ſæpius, qui te populo recommendatum reddere poſſunt, noſcas; ut petitionem illorum prævertens promotionem & & auxilium offeras, idque amicis pariter atque inimicis ut dixi, verbis prolixis, tanta humanitate & benevolentiâ facias; ut ſi vel non poſſis vel nolis illos adjutos, facilè tamen ſi non excuſare valeas (ad quod laborandum) humanitas illa laudem habeat, ut quod unus in te culpet, ſi ab alio lauderis, humanitas illa culpam diluat, quam in aliis auſteritas mereri videtur. Adjuvandi autem promovendique ſunt tibi omnes, unde ſpes utilitatis aliqua lucet, (id tibi felici Politico apprimè curandum, nequicquam facias unde commodum non proveniat) neque attendendum, an mereantur vel non, dum tu merearis aliquid: idque ſine periculo & difficultate facere poteris, ſi tibi ſoli gubernationis partes demandatæ ſint. Si verò Collegas minus fidos faventeſque habeas, alia ineunda ratio: videndum enim tum ſummâ curâ cujus ſint ingenii. Hoc autem etiam atque etiam agas, ut ad omnia officia, ſuperiora præſertim, homines vel timidi, vel ſubjecti animi, aut avari, vel indocti, vel denique juvenes, qui per ætatẽ nec judicio pollentes, nec experientiâ edocti, inconſtans conſilium, nec pertinax rectè faciendi propoſitum habent, promoveantur: ſic illos metu deterritos, aut ſpe commodi commotos, iſtarum rerum experientiâ ſluxos, à tuo nutu dependentes: hos ob authoritatem & prudentiæ perſuaſionem facili negotio flectere poteris, ut in tuam non modo de-

Io. Roſin. Antiq. Roman. l. 7. c. 8.

deſendant ſententiam, ſed & ad nutum pareant. Id quod probè
obſervavit Nicephorus Botoniates Imperator Orientis, qui publi- *Chr. Beſol. hiſt. Conſt. ex Manaſſ. p. 124.*
corum negotiorum procurationem committebat hominibus lin-
guas barbaras uſurpantibus, rectè loqui neſcientibus, totos dies in
crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familiæ & Parentes,
aut maximè, ſerviles erant: tam animo quam judicio barbariſſimi,
linguis Scythicis, intellectu pronunciatuque difficilia garrientes.
Ac Emanuel Comnenus ibidem Imperator in Oriente, qui eunuchis, *Nicet. in vita ejus T. VI hiſt. Aug p. 348*
cubiculariis, aliisque ex peregrinis nationibus ortis ſemibarbaris,
qui expeditè Græcè ne quidem loquebantur, tanquam obſervan-
tiſſimis & fideliſſimis Miniſtris non modo ſummos Magiſtratus
tradebat, ſed pro Tribunali juris dicundi Provinciam in cauſis dif-
ficillimis, quæ vel peritiſſimis legum negotium faceſſerent, aſſi-
gnabat. Cum aliqua Provincia deſcribenda erat, iſtiuſmodi cœ- *Zonar. in ejus vita. T. IV. hiſt. Aug. p. 773.*
tus eruditis proponebatur. Et Conſtantinus Leonis filius, Impera-
tor Orientis, in conferendis Magiſtratibus non dignos præturis a-
liiſque muneribus præficiebat, ſed minus bonos ac potius impro-
bos. Idem obſervavit Conſtantinus Monomachus Imperator: hic
enim dignitates promiſcue in indignos contulit. Hac via feliciſſi- *Zonar. in ejus vita. T. IV. hiſt. Aug. p. 813.*
me inceſſit ſæpius dictus Luynæus, de quo Author hæc refert: Ad-
moventur item Regi (Ludovico XIII.) Deſplanus, Marcilhacus,
aliaque ignobilia capita, magna pars e fece vulgi, a publica admini-
ſtratione illum divertendo, ſi aliquando Regem ſe meminiſſet: *Gramond. H. G l 3. p. 213.*
dum Luynæus regni gubernaculo totus incumberet. Neque
quicquam faceſſet tibi perſuaſio, quin tibi hæc viliora capita ul-
timam rerum committent, ad omnia obſequioſi futuri ſer-
vitia. In omnibus autem promovendis cave, ne aliquis ex virtu-
te & meritis promoveatur potius, quam gratia: ita perſuadeas u-
bique, ne ultro quiſquam vocetur, ſed omnes ſupplicatione oblata
petant officia, ſic demum ex tua gratia promotos eſſe perſuade-
as, unde apud omnes dictatoriam auctoritatem quam dixi, perfacilè
obtinebis. Si collegam præter ſpem habeas doctum, verſutum, qui
omnino ingenium tuum noſcat, contra naturam te planè alium ſimules, vi-
deaturque quibus artibus tibi unum ex illis adjungas arctiſſima ami-
citiæ vinculo, ne tamen illi ex arcanis tuis Politicis quicquam cre-
das, quin commodis ejus prius cautum habeas, maximam autem verbis pro-
lixis ſimiles amicitiam ſpe tibi in ſpeciem adverſans, quod nol-
le videaris, promoveat, clam tamen omnes obſerva, ne tertius

tui gratiâ quicquam eſſe factum ſuſpicari poſſit:ſiq; utilitati tuæ magni momenti quid allaturum eſſe credis; ille, qui cauſæ promovendæ maxime adverſatur, Patronus tuo conſilio eligatur, & munere oblato commoveatur in alium affectum: ſupplicatio illi (quod tutius quam Secretario vel alteri) tradatur: qui primus cum ſententiam quamvis contrariam dixit, tu eam tamen laudes, approbes, attamen aliam rationem afferas, ut ſi non in totum, in partem tamen aliquam petitum impetrare poſſis. Si tamen manifeſta rei iniquitas nihil admittit, ignorantiam rei factique prętendens ſupplicantis impudentiam publice ita exagites, ut inimiciſsimum putent omnes, cui tu maximè per affectum conſultum cupias, privatumque in aliam partem officium illi pollicearis non modò, verùm etiam media ineas quæ illi offeras. Addo & hoc conſilii (quod te ſuſpicione & odio apud pleroſque eximet) ſi ſententia tuo patrocinio contraria fertur, cui te intereſſe neceſſe eſt, ejus publicationi non adſis, neque ſubſcribas, ut vel ignorantiam prætendere, vel alio modo te excuſare poſſis. Idem etiam agas in cauſis tuorum adverſariorum, quos impeditum iri, nec eos offendere vis: offendendus verò tibi in faciem nullus, neque enim injuria è veſtigio vindicanda, ſed occulto intervallo temporis injecto, ne animus inimicus tibi periculum aliquod erect: exemplo Tiberii Cæſaris, qui in præſens civiliter injuriam habuit, ſed in animo revolvente iras, etiamſi impetus offenſionis languerat, memoria valebat: Et Caroli IX. Regis Galliarũ, qui, quanquam natura iracundior erat, tamen dominandi ſtudio, ac ſimul vindicãdi injurias aſtu, earum ſenſum abſtrudebat penitus: tanta in poteſtate os & linguam habens, ut nec ulla voce, nec colore vultus leve mentis ſignum produxerit, taque abitus tibi fingendus, iter per aliquot dies negotio tractando prætexendum: nullis reſcriptis per aliquot dies (ne ſentiant Aulici qui tibi forte inſidias ſtruunt) ſubſcribendum: in publicis quoque negotiis ſi quid occurrit deliberandum, quod tuis nociturum ſit commodis, vel quibus alios offendas, morbus ſimulatus abſentiam excuſet; ut aliquot dies vel ſeptimanas ab omnibus vacuus meditari poſſis conſilia ſecretiora, quibus arcanorum conſciis in aliam partem præſtò eſſe, cauſamque ad nutum tuum rectius flectere poſſis. Sique Authoritatem Dictatoriam de Collegis impetrare non queas, quò tuis ſubſcribant votis & conſiliis, alia tibi & prima jucunda eſt via, ut Gratiam Principis quoquo modo præ aliis ambias & occupes, ut ſi illi nolint, plus tibi Princeps largiatur.

Tac. ann. 4.21.2.

Io. de Buſſ. hiſt. Fr. l. 20. p. 104

Hoc

Hoc conſilium amplexus eſt Theodorus Styppiota; is fortuna comite eo promovebatur, ut Imperator Manuel Comnenus res omnes ex illius arbitratu adminiſtraret: homo profundi conſilii, cordatus, ſuavibus moribus, & volucri præditus ingenio. Quæ Imperator jubebat, exequebatur: ille vero ea jubebat, quæ hic volebat. Perſuadeas tamen Principi, ne omnibus cauſis expediendis ſit præſens. pugnare id cum auctoritate ejuſdem: exemplo Romuli apud Halicarnaſſæum & alios: qui omnino præcipiunt, Principem Magiſtratui ſuo ad id conſtituto juriſdictionem & expeditionem committere debere. Quod peſſime obſervavit Alexius Comnenus Imperator Conſtantinopolitanus: Is enim certis diebus publice pro tribunali ſedebat, licebatq; omnibus ei porrigere libellos ſupplices: quos ante ſe depoſitos à Notariis legi, & cujusq; petitionem judicari, ſtatimque reſponſa ſcribi, eaque confirmata ſupplicantibus reſtitui jubebat. Apage hanc conſuetudinem Imperatoriæ Majeſtatis culmen haud decentem! inde enim tibi exſultat periculum, ne forte Princeps ex crebris ejuſmodi auſcultationibus aſtutias & mores tuos animadvertat, aliorumque candorem experiatur, & tibi præcludatur via ad beneplacitum tuum omnia referendi, & animum Principis ad ſententiam tuam flectendi. Quomodo verò gratia Principis aucupanda, dicam: ſi privatis cauſis & Politico vero haud nocitura commoda expediero.

Nicetas in vit. ejus. T.V. Hiſt. Aug. p. 534.

Lib. 2.

Zonar. in ejus vita. T. IV. hiſt Aug. p. 896.

Dixi Politicorum Auctoritatem & Gratiam ſine divitiis eſſe fluxam ac inſtabilem, propterea quod aliorum indigentes ope, auctoritatem ſuam proſtituere cogantur: ideoq; nihil niſi ſpe commodi agendum, ſuſcipiendumq; eſſe, nulloſq; promovendos facile, niſi qui commoda tua ſua opera promovere poſſint. Proinde curandum maximè, ut opes acquiras & corradas maximas, quicquid etiam alii contra garriunt; niſi tibi ſint ex patrimonio de quibus hic non loquor, non verò ex ſtipendio quod numeratur, id fieri poteſt. neque δωροφαγία ſ. amor muneris tuta, quæ animum ſordidum indicans, odium & contemptum parit: neque munificentia Principis eo uſq; ſemper ſe extendit, ut paupertatis ſubſidium haberi poſſit. Nam non omnes liberalitatem Principum ſentiunt, ut quondam Wilhelmus Stanlejus Regis Henrici VII. in Anglia Camerarius munificentiam Regiam expertus eſt: is Regio favore tantis honoribus & opibus auctus fuerat, ut annuatim reditus ejus ad tria millia librarum, ſ. 9000. Ducatorum & amplius aſcen-

Franc Bacon. Hiſtor. Henr. VII. A. R. p.

derint; cumque poſt factam, cum aliis quibuſdam Anglis Proceribus in Regem conjurationem, capite plecteretur & bona fiſco Regio applicarentur inveniebantur in caſtello ſuo de Holt, quadraginta, millia mercarum ſ. 80000. Ducatorum & amplius in pecuniis ſignatis, & vaſa aurea & argentea; præter jocalia, ſupellectilem lautam, pecorum greges & armenta, & alia bona mobilia ingenti copia: Seu ut in noſtro ſeculo Princeps Eggenbergius: is quippe ex ſimplici Nobili Styriæ, fortunâ & clementia Imperatoriâ (Ferdinandi II. Cæſaris) duce, eò pervenit, ut 150000. aureos in duobus Sileſiæ Ducatibus coemptis annuo in cenſu ſibi acquiſiverit, & Principis titulo donatus fuerit: Vel ut Comes Schvvarzenbergius, Supremus Aulæ Leopoldi Wilhelmi Archiducis (Ferdinandi III. Imperat. Fratris) Auſtriæ, &c. Præfectus: qui munificentia Archiducali ſuper 120000. aureorum in bonis & theſauris pecuniæ numeratæ acquiſiviſſe fertur, imò poſt obitum præfati Archiducis (qui incidit in Novemb. an. 1662.) per teſtamentũ nactus eſt, 250000. aureorum cum omni argenteâ ſupellectili, & mobilibus aliis ingentis pretii. Itaque ut principiò inopiæ ſublevamen afferant ſupplicantium munera, eaq; acceptes, hac cautione opus eſt: ut videaris à muneribus alieniſſimus, (habeas alios, qui poſſint, quæ & qualia velis munera, illis obliquè ſuggerere) ut non tibi, ſed vel miniſtris vel uxori afferant munera, teq; nil minus agere, quam ut ejuſmodi munera acceptes, perſuadeant: quibus inſcius quaſi omnem promotionem præſtes, ut alii hac promptitudine convicti ad majora præſtanda alliciantur. Si tamen negotium honeſtum alias difficultates non habeat, ut poſſis tutò ſumere, ne recuſes cum effectum fuerit, verùm tuis demandes, ut digno munere laborem compenſent: itaq; ab omnibus non ſumendum, qui vel cũ diſpendio fortunarum de neceſſariis vitæ ſubſidiis detrahunt, vel cauſam manifeſtè injuſtam promotam cupiunt: Hinc ſapienter fratrem ſuum, Flaminium Platum Cardinalem, Hieronymus Platus Lojolita monuiſſe legitur, ut continentiæ ſemper ſtuderet, manuſq; ab accipiendo intactas ſervaret. Non quidem, quod omnia, inquit, reſpuenda: id enim nimis fortaſſe durum videretur: ſed cum apparet eò dona tendere, ut animum deliniant, eoq; inclinent quò non decet, tum verò conſtantiſſimè repudianda, etiamſi auri montes offerantur Hæc ille. Cave autem acceptes exigua, vel aſſuefacias homines, ut parva afferant, (præter eſculenta, quæ acceptare

Hiſtoire du Miniſtere du Cardinal de Richelieu T. 2. p. 22 i

Chokier. Theſ. Polit Aphor. p. 3. l. 3. c. 1. ex Hieron. Plat. lib de Cardin dignit & off. c. 11

[illegible] liberè potes vel Imperatoris auctoritate) quæ quò crebrio- *L. ſi ſiue &c. Legatus ff. de offic. Proconſul. & Legat.*
[illegible] ſunt, tamen parùm augendis opibus profutura ; ita ſuſpicionem [illegible] augent: ſed ita moderanda ut magna ſint , utque ſi ab uno [illegible] ſumas, apud alios vitium præfatæ δωροφαγίας non incurras: Et [illegible] fient, ut pecuniam pariant exemplo Cardinalis Franci- [illegible] Adriani Cevæ ; cui raró muneragrata, niſi divendi & nummi in- *Vid. tr. German. Maaſchal der Röm. Cardinäl. p. 263.*
de comparari queant. Ac ut culina tua variis ciborum generibus ſit referta, venatores [illegible] recommendatos habe. Quum enim ple- rique Principes [illegible] re magis delectantur quam venatione, adeò , ut nonnulli [illegible] ad reprehenſionem uſque & cum periculo venatui [illegible] gent, adeoque nihil aliud ſomnient, quam ve- *And. Gail. Pract. Obſerv. l. 2. obſerv. 67. n. 3. & 4.*
nationem: [illegible] ſi non in omnibus, ſaltem in plerisque venatoribus [illegible] ergò tu quoque fructum ab iis ſentire poſſis fac unicâ [illegible] tuo conſilio [illegible] Principem uti cogantur: tunc pro gratitu- dinis arrha variis [illegible]iſſimis eſculentis carnium ferinarum, & quibuſ- cunque [illegible] quæ montes, ſylvæ, campiq, (pro quolibet an- ni tempore) nutriunt , illos te honoraturos eſſe re ipſa perſpicies. A Principis munificentia petere divitias tuæ conditioni ſufficientes , præterquam quod dubium, (ut paulo ante dixi etiam ſummæ impru- dentiæ eſt, beneficio accepto naturaliter ita obligari , ut te perpetuis ſervitiis obſtringere cogaris, unde tibi omnis rima emergendi præclu- datur - verùm ita agendum, ut aliis mediis divitiarum theſauris conqui- ſitis, Principi potius flagitante neceſſitate (de qua poſtea) ſuccurrere poſſis unde commoveatur, ut gratitudinis potius quam beneficii loco duplo majora offerat munera ; vel niſi hoc ſubſit, perſuaſum habeat Principem per alios te commendantes, magno te beneficio affeciſſe , vel [illegible] eſſe Principem & Patriam, tuaque ope & conſilio carere non poſſe, ut ultro tibi non exigenti & petenti maximum offerat be- neficium. Hoc optimè obſervavit Regis Ludovici XIII. in Gallia Primarius Miniſter Cardinalis Richelius qui deficientibus nummis in ærario Regio, aliquoties de ſuis theſauris ſuo Regi ingentibus ſummis ſubvenit . præſertim in memorabili illa obſidione Rupellæ: unde hoc [illegible], ut Regia munificentiâ pluribus deinde beneficiis opibuſ- *Vid. Hiſtoire du Miniſtere du Cardinal de Richel. T. 1. p. 5?2 & T. 2. p. 226.*
que [illegible] cumularetur. Qui verò ad altiſſima adſpirat, ſimulare debet , neque [illegible] ita neque [illegible] munera oblata curare quod magni animi indicium [illegible] majora incitat Principem , ita ut Politicus ejuſmo- di [illegible] ſuam [illegible] tectam conſervet. Ad [illegible] ita quemadmodum diſcendi ut intentus ſis, in eo loco quo degis ,

vid[e]as

videas, qui ſint potiores modi diteſcendi: (novum enim modum in hac hominum fraudulentiâ & aſtutiâ ut inveniamus, impoſſibile ferè eſt.) Ex iis unum alterumve ſeligas, neque æſtimes, an ex dignitate ſit tui muneris, dummodo certa ſpes lucri ſubſit. Cum non puduerit Imperatorem Veſpaſianum gratum odorem lucri ex re qualibet & vel urinâ percipere, neque vituperio ipſi ducatur; quid Homini Politico vitio detur, ſi quoquo modo neceſſaria ſibi acquirat? judicent alii de fæce vulgi, quidquid velint; non cura: imitare hac parte Cajum Caligulam Cæſarem, quem cum ſedentē Jovis ornatu in ſolio eminentiſſimo Gallus quidam irrideret, illeque re animadverſâ ad ſe vocaret hominem, rogaretque quid ſibi videretur? ac is reſponderet, hanc magnam dementiam videri, nullo damno eum affecit, quòd ſutor eſſet. Ut tamen odium aliorum (in maximè jucundis & proſperis rebus) declines, cum aliis ſocietatem clam primo ineas, vel pecuniam, ut ſuo nomine ex negotiatione tibi acquirant, ſuppedites: ut autem fidem tibi præſtent, partim metus, partim remunerationis & promotionis ſpes commoveat; neque tibi de damno & rerum tuarum jactura metuas, ſed pecuniam illis hoc pacto credas, ut ſi quid lucrentur, dimidium lucri tibi reddant; id quod pauci, qui aliunde commodū ſperant, detrectabunt. Sique ſunt alii modi acquirendi, eos non negligas, etiam ſordidiſſimos, quos tamen per alios expedias. Ut verò certus eſſe poſſis, num inſtitores tui fidem tibi præſtiterint in adminiſtranda bonorum opera, exploratores habeas famelicos quos menſæ tuæ participes facias, qui civitatem omnem perrepent, omnia exquirant, explorent, quæ in rem ſunt tuam. Neque hoc negligendum, ut multas cauponas, multa prædia, eaque fertiliſſima & commodis tuis augendis aptiſſima emas: ſique prædium aliquod tibi contigerit, quibuscunque artibus vicinorum etiam ambias: quod ſi bonis conditionibus impetrare non poſſis, aſtu aggrediaris: ut inter vicinos odii ſemina ſpargas, ex quibus perſequutionis ſurculi in flores litis apertæ abituri (te clàm irrigante) producantur: cujus tamen cauſæ compoſitionem ex jure vicinitatis ſimulans de die in diem negotium protrahas, donec pertæſus moleſtiarum per tuos ipſi monſtratarum aliam quærat conditionem, ut tibi offerat bona ſua emenda; tu autem cave acceptes illicò, quin aliquandiù recuſes, donec precibus alio inſtigante, & meliorem conditionem offerente, te commodum potius illi beneficium

Suet. in vita Veſpaſ.

Reuſner. in ſymb. Imper. claſſ. 1. ſymb. 10.

Dion. in vit. C. Calig.

cium obtuliſſe alii putent, quàm ſuſpicentur te auctore hoc factum eſſe. Eſt tamen & alia ratio, ſi alicujus vicini inhies fundis, ut Domino ex eodem affectu vicinitatis (cave alia cauſa vel minimo ſubſentiatur indicio) ad officium aliquod promotionem offeras, cujus omnes ſunt cupidiſſimi, & honoris cauſa, & quod ex alterius agro ſemper ſibi uberiores fructus ſperent, interea per tuos aliud quaſi agentes aliamque utilitatem monſtrantes animum illorum pericliteris ut tibi bona vendant melioribus conditionibus, quàm ſperare poſſint ex prædiis ſuis: hac ſpe non eſt dubium, quin vota tua anticipent, & tibi ultrò bona ſua offerant, quæ non tu, ſed alii emant pecunia tua: ut autem omnia quæ in rem tuam faciunt excutias, ſique ſint bona controverſa, vide ut ſi lite ſit experiundum, eum promoveas, qui vel paupertate coactus, vel ſpe victoriæ rogatus ultrò in commodum tuum litiget, & bonorum compos fiat, ſique lites non ſunt, tu eas, quas facile poteris, excites. Tandem & hic nō rarò obſervatur modus, ut per permutationē non pauca prædia acquirantur, quod tamen niſi Principis fundi in tua ſint manu, non ita crebrò feliciter cedit. Dantur etiam adhuc alii modi divitias acquirendi, è quibus potiores jam tibi aperiam, ut, ſi non omnibus iis commode uti poſſis, tamen quidam fructum ſperatum ferant. Primus modus conſiſtit in eo, ut ab aliis Principibus penſionem accipias annuam, occultè quidem, quam ſine ulla perfidiæ labe juſtiſſimo titulo accipere potes, modò diligenter attendendo, an iſtiuſmodi Princeps, cujus tu penſionarius exiſtere vis, ſit vel clancularius vel apertus tui Principis hoſtis, vel non: priori caſu plane non decet nec licet: in ſecundo maxima cautione opus, ſiquidem iſtiuſmodi penſio tibi ideò ſolveretur, ut exploratoris inſtar omnia tui Principis conſilia & molitiones expiſcereris ac patefaceres; quo tamen magnum famæ & exiſtimationis periculum tibi crearetur; hoc autem omnibus modis præcavendum: Ageſilaum potius hac in parte ſectare, qui tantum abeſt, ut maxima munera (multo minus penſionem) à maximis miſſa Principibus acciperet, quin literas ad ſe ab eis, & nominatim Perſarum Rege, miſſas reſignare noluerit, dicens: ſi Rex Lacedæmoniis amicus ſit, fruſtra tibi privatim ſcribi, cum ei quoque amicus ſit: ſin inimicus, ne litteræ quidem vel quidlibet aliud eum à fide abducerent, quam Lacedæmoniis deberet. Poſteriori caſu, ac ſi ejuſmodi Princeps cum Principe tuo colit amicitiam, tunc optimo jure annuum ab eo accipere potes ſtipendium, aliaque munera; nihil inde infamiæ pertimeſcendum. Secundus modus legitimè diteſcendi in hoc verſatur caſu. Quam ſæpiſſimè

Vid. Chokier. Theſ. Pol. Aphor. l. 3. c. 19.

mè evenit in Aulis Principum, ut, ſi Princeps fratres habet vel agnatos (inprimis ubi jus Primogenituræ viget) quibus. Apannagium certum quotannis ſolvendum, nec tamen propter ſummam convenire poſſint; illi ſtudeant primarios Conſiliarios & viros maximæ apud Principem auctoritatis muneribus ſibi devinctos reddere, quo annui eorũ proventus horum ope & conſilio augeantur; & talia dona non nequis tutiſſimâ conſcientiâ accipere, ſiquidem ſimulando (ſimulatio iterum iterumque noſtro Politico inculcanda) te omnibus viribus illorum petitum promovere, tamen Principi tuo clàm conſilia ſuggeras, ut licet nõ tota, tamen pro magna parte impediatur Apannagii auctio: hoc modo Principis clementiam non perdes, & ejus fratrum vel agnatorum gratiam conſervabis, qui ſemper ſtudium tuum promovendæ utilitatis laudaturi, omni te Principali favore, (quaſi perpetuo tibi devincti) proſequentur. Tertius modus augendi opes hic eſt; ſi Principi tuo te ſubdelegati vel Commiſſarii munere fungi placet, cum aliis, vel ſuperioribus vel paribus vel inferioribus: negotia componenda, inprimis quæ theſaurum tuum augere poſſint, quàm maximè proſpicias; ſimulando ſpecioſiſſimis verbis, erga utramque partem te utriuſque commodis quàm diligentiſſime ſtudere, cum tamen nihil minus quam hoc agas, ſed jus & æquum perpetuo tibi ante oculos verſetur: tunc ab unaquaque parte tibi dona afferentur, præmia laborum tuorum: Ac ſi fortè negotium non eſſe ſortiturum exitum præſpicis ad partium ſatisfactionem, cave tu ſententiam latam ipſe aperias ſed ſi commode fieri poteſt, alium ſparta hac orna, ut honeſtam te excuſandi erga partes habeas rationem, eaſque nihilominus tibi obſtrictas ſerves. Quartus modus acquirendi pecunias eſt; ſi ingruente neceſſitate, aut alio quovis deſumpto (ſæpius & inani) prætextu, Princeps de ſtatibus ſuis Provincialibus (vulgò Landſtände) charitativum petit (vel imperat hodierno more) ſubſidium, ingentem pecuniæ ſummam attingens; tum ſolent iſti ſtatus cum præcipuis Principis Miniſtris crebrius tractare, eosque rogare, ut perſuadeant Principi dimidiam vel tertiam partem petiti ſubſidii accipere. Si tibi, ô Politice mi! à Principe tuo talis ſparta demandatur, omnibus modis iis oſtende impoſsibile plane eſſe, ut unicus teruncius ab impoſita ſumma remitti queat; variis adductis in hanc rem argumentis, & conquiſitis veri coloribus; te quidem apud Principem boni viri inſtar, non quærentis depauperationẽ Statuum aut ruinam ſubditorum omnibus viribus laborare velle, ut ipſis

ſa-

ſatisfiat, interim te nihil certi ſpondere poſſe: Tunc demum variis te honorabunt donis, vaſibus argenteis, gemmis, annulis aliiſque pretioſis, imò & numerata pecunia; quæ omnia accipias bonam ſpem faciens, fore ut voti compotes fiant, interim tamen Secretis conſiliis Principis animum ita captes, ut nihil remittatur: ſi autem ipſe vides poſtulati ſubſidii ſolvendi, impoſſibilitatem, per alios tuos eò allabores, ut certam pecuniæ ſummam tibi donent, te deinde apud Principem ſic negotia diſpoſiturum, ut effectu ſentiant tuum auxilium. Hoc conſilium illi non detrectabunt, ſed unâ die horaque tantam nummorum quantitatem pro honorario, daturos tibi experieris, quantam vix toto anno lucri feciſſes, qua juſtiſſimo titulo accepta, Author ſis Principi 4. 5. vel 6. partem petitæ contributionis remittere, quo impetrato, juramento Principis ſatisfeciſti, Status tibi obligatiſsimos reddidiſti, & commodum tuum privatum non neglexiſti. Novi Miniſtrum Potentiſsimi cujusdam in Germania Principis, cui à Statibus Provincialibus 1000. Imperiales dono dati, quia Principi ſuo ſuaſor extiterat, ut dimidia ferè parte ingentis ſummæ poſtulatæ ſe contentaret. Quintus diteſcendi modus eſt, ut ambias varias ad alios Principes legationes: ſæpius enim tales legati variis muneribus honorantur, aureis torquibus vel aliis pretioſis, imò etiam creberrimè magnâ nummorum copia; (omni quippe ope noſtro Politico eſt laborandum, ne ullam occaſionem augendarum ſuarum facultatum elabi ſinat) duplicem inde ſenties fructum, auctoritatem tibi conciliando & opes tuas augendo. Omnia quidem dona accipias: hac tamen iterum cautione: ſi Princeps ad quem tu ablegaris, vivat in hoſtilitate apertâ vel clandeſtinâ cum tuo Principe, ne obulum quidem doni loco ab eo ſumas, exemplo Mareſchalli & Ducis Bironii in Gallia: cum enim Dux Sabaudiæ, Carolus Emanuel, apud Henricum IV. Regem Galliarum, ob controverſam inter eos Principatus Saluccienſis poſſeſsionem, aliquamdiu ſubſtitiſſet, ac variis exquiſitiſſimis donis Regis primarios Miniſtros honoraſſet, & præfato Mareſchallo liberalitatem ſuam per aliquot equorum generoſorum præſentationem etiam oſtendere vellet, reſpondit is, ſe non conſuetum eſſe dona ab iis accipere, quibus non benè conveniat cum Rege ſuo. Si verò Princeps cum tuo Principe colit amicitiam, munera ne deneges: ut enim prius perfidiæ labem aſpergit;

Iande Serres Inventaire Generaldel histoire de France, T. 3. p. 520.

ita poſterius æſtimationis famam conciliat. Oſtendam tibi & ſextum modum, qui in hodierna praxi nimis notus. Si tibi in tali regione, ubi vinearum plantatio in uſu eſt, morari contingit, tūc vide, ut quam ſelectiſſimis vinis vel ex fundo proprio vel aliunde coemptis cellam tuam vinariam repleas, & à Principe libertatem nanciſcaris, quâ omnes territorii ſui caupones vina tua emere coacti, duplex pretium pro eis ſolvant, atque hoc lucrum nec Principi nec ſubditis, nec cauponibus damnum importat; non illi: quia vectigal vinarium (ſ. das Ungelt) augetur; non iſtis; licet enim amphoram vini cariùs emant quàm alibi, non tamen inde depauperantur: non his: poſſunt quippe vina magno pretio comparata majori divendere. Atque hâc viâ quam commodiſſimè theſaurum divitiarum auges. Idem & cum varii generis frumentis practicari poteſt: imò quàm ſtudioſiſſimè vigila, ſi in Aula Principis tui evenerit, ut vel propter prodigalitatem, vel alio aliquo malo frumenta vinaque deficere incipiant, neque ſtatim nummi ad alia comparanda corradi queant, tu maximis frugum acervis cumulatis, & cellâ vinorum maximâ copiâ repletâ præſtò ſis & duplici pretio iſta Principi vendas, ac ſolutionem deîn vel ab ordinariis vel extraordinariis Principis proventibus ſumas; ſic magni ille æſtimabit tuam in hac neceſſitate opem oſtenſam, tuæque pecuniæ (quò tibi unicè annitendū) ſine ullo Principis damno augentur. Septimus diteſcendi modus eſt: habent plerique Principes peſſimam conſuetudinem, ut ſalaria annua Miniſtris promiſſa ſæpius non ſolvant, imò per duos, tres, pluresve annos, ne teruncium quidem porrigi curent: hinc fit ut qui ſervitio ſe abdicare conatur vel ſponte vel coactus, raro totam debitam accipiat ſummam, ſed cum certo quodam Miniſtro pro tertia quartave (imò dimidiâ) parte exſolvenda tractet. Hoc caſu, ô Politice! maximè invigila, & pecuniam tuam offer, ut poſtea totâ tibi ſummâ cum tempore reddita (quam quidem tu ipſe ſumas, ſi præſertim Primarii Miniſtri locum tenens cum Principis proventibus liberè diſponere poſſis) illam maximâ uſurâ thecæ includas: Principi tuo nullum inde damnum oritur: debet is quippe ſolvere quæ promiſit; ſive tu accipias ſive alius, non importat. Imò eò omnibus viribus contende, ut omnia quæcunque ſalaria annua unico te promovente, ac ex tuis manibus omnibus cæteris

teris Principis tui Miniſtris ſolvantur: nullus etenim tantæ impudentiæ inter illos erit, ut non pro quantitate ſalarii te munerare cupiat. Atque hic eſt unus è modis præſcriptis qui hodie in Aulis Principum maximè increbuit. Inſta & ſequere. Unicum adhuc modum addo, vide ſis, ut omnes ſupplicationes tam Statuum, Nobilium & ſubditorum tui Principis, quàm exterorum (quibus negotia in Aula tua ſunt) jam offerendæ ei, deindeque expediendæ, tibi ſoli & unicè tradantur: ſic enim efficies, ut illi te ſolo interceſſore coacti uti, ſemperque tuam conſervare ſtudentes benevolentiam, donis laborem tuum recompenſaturi ſint. Et hic quoq; modus augendarum facultatum altiſſimas in Aulis Principum radices egit. Fac tu idem & dives eris. Sicque indicavi mi Politice crebriores noſtri ſeculi cumulandarum divitiarum modos: quos omnes invenit inſatiata nummi comparandi cupido. Si quando ita innotuit, te hiſce modis (ſi non omnibus, potioribus tamen) acquirendi feliciter uti, vix abſtinebunt alii, prout ſunt homines divitiarum cupidi, quin te arteſque imitentur tuas, ſi ſint tuæ conditionis homines. Nobiles non impedias, ſed omnibus juribus promoveas, ut hac ratione invidiam parium declinans, odia inferiorum non magni facere cogaris: imò quantum fieri poteſt Principi tuo perſuadeas, ex prædictis negotiationibus multum augmẽti proventibus ſuis adjectum iri (quodque hoc poſſit jure, exemplo Principum in Italia & Electoris Bavariæ in Germania facere) quamvis ſcias, cum operâ plurimorum Miniſtrorum & rarò fidelium utatur, eum damnum ſenſurum, & cum pernicie ſubditorum, quibus & negotiationes debentur, fruſtra lucrum quæſiturum. Noſtro enim Politico nihil debet eſſe injuſtum quod ei fructuoſum. Exemplo eſſe poteſt Braxatio cereviſiæ (ita coquere cereviſiam dicunt in diſtrictibus, quæ cum maxima civium jactura, nullo commodo principum, magno quorundã Capitaneorum ſeu Præfectorum emolumento exercetur, quæ Politicus non magni æſtimare debet, dummodo cauponam exercere & divitias corradere poſſit maximas: neque enim lex Thebanis lata quidquam ad nos; eum, qui 10. annis commerciis non abſtinuiſſet, non admovẽdum ad gubernationem. Hæc tempora alios mores poſtulant, tuque, ô Politice! interea omnia humanitatis officia omnibus offeras, quamvis non ſemper præſtes: illis autem præſtes, qui tuis ſerviunt commodis modo prædicto, Si fortunâ accedente diteſcas,

ut fortunarum tuarum ſplendor eniteſcat, fieri non poteſt, quin invideant illi, qui æmulari divitiis non valeant,(nam invidia fere ſemper meliorem fortunam ſequitur) ac ſiniſtre loquantur, quibus detrahitur aliquid in negotiationibus, & impeditum eant quoquo modo, qui ſe jure ſuo læſos arbitrantur, inque his omnibus obtrectationibus & calumniis (ut fit in hac hominum malitia ut expers non ſis) tu quidem ſimula magnanimitatem, & animum Heroicum, obſervaque monitum datum Hadriano VI. Pontifici Romano, qui cum graviſſimè ferret, ſe famoſis carminibus apud Paſquillum Statuam lacerari, poſtea id civili animo tulit, edoctus à Ludovico Sueſſario, eam maledicendi licentiam obſcurorum hominum libertati atque nequitiæ dari, ut cum inſignes viros impunè carpſerint, fortunam ſuam ea vindictæ cupiditate conſolentur. Verùm ſemper habeas dictos exploratores, eoſque homines levis armaturæ, quos exploratum mittas, quid de te ſentiant, quidve moliantur, ut, quid tibi agendum, quomodo calumniis & machinationibus reſiſtendum, ſcias, homines inquam leves, ut ſi quid habeas quod ſparſum velis, ſecurius per illos poſſis, dum apud pleroſque fidem merentur nullam, ſique per illos quicquam ad te perlatum eſt, levibus hominibus te fidem non dare plerique exiſtimare poſsint: itaque liberius, quid te ſcire velint, loquentur, id quod liquidò objiciendum aliis, tu quidem prætendas te non commoveri calumniis, velle tamen indicatum, ut ſciant te non ignorare quidquid de te ſentiant, monere tamen ut ab illis calumniis abſtineant. Neq; enim tutum Politico, ut omnia ad vivum reſecet & urgeat, ſed & falſa perpetiatur potius, quàm ut ulciſcendo falſa in veris periculum ſibi creet, obſerve que illud Comici leniter qui ſæviunt, ſapiunt magis; Prudentiſſimè Auguſtus Imperator Tiberio ſcripſit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli hac in re indulgere, & nimium indignari, quemquam eſſe, qui de me male loquatur, ſatis eſt ſi hoc habemus, ne quis nobis malefacere poſsit.

Ex Ioo. Arn. Clapmar. de Arcan. Rerump. l. 6. c. 11.

Sueton in Aug. c. 51.

Si quis Politicorum hoc modo ad maximas pervenerit divitias, ut aliorum experiatur invidiam, nonnullorum odium, apud pleroſque tamen in maxima eſt authoritate & gratia, non pauci ambiunt ejus amicitiã & affinitatẽ, quod in defuncto Cardinali Julio Mazarino primario Ludovicus XIV. Regis Gallorum Miniſtro videre eſt, qui Mercatoris Siculi Petri Mazarini filius fortunæ favore non tantùm Eccleſiaſticæ dignitatis proximum à

ſupremo gradum ſibi acquiſivit, verùm & Gallorum Regis ſervitia aggreſſus talem ſibi auctoritatem conciliavit, ut Principes & alii Magnates quoque ejus affinitatem quæſierint: hinc Princeps Regii ſanguinis Armandus Contius Annam Mariam Martinozziam: Thomæ Ducis Sabaudiæ filius Eugenius Mauritius Olympiam Mancini, ac hujus conjugii favore comitatum Sueſsionenſem: Dux Mutinenſis Lauram Martinozziam Annæ Mariæ ſororem: Mareſchalli Mesleray filius (Galliæ Procerum ditiſsimus, utpote qui 1500000. libras annuorum proventuum poſsidere dicitur.) N. Hortenſiam, omnes præfati Cardinalis conſanguineas ſibi aſſociarunt. Ac dictus Meslerajus aliquot tonnis auri per teſtamentum ab eo hujus matrimonii gratia honoratus fuit, onere tamen hoc addito, ut Arma Gentilitia & Nomen Mazariniũ aſſumere cogeretur. Hinc fit ut talis Conſiliarius ſæpiùs non careat etiã apud Magnates odio, ut ex Actionibus variis contra Richelium & Mazarinum Cardinales à Principibus Aurelianenſi & Condæo tentatis ſatis ſuperque edocti ſumus: imò aliquando ipſos Principes, ſi præſertim ſint tenaciores, & non patiantur potentes Miniſtros ſuos. Optimè ſibi hoc in caſu proſpexit Seneca, & cum effectu proſpexiſſet ſi non cum Tyranno ei res fuiſſet. Is enim cum premi ſe videret ad- *Tac. ann. 14. 52. 2.* verſariorum apud Neronem vocibus, tanquam ingentes & ultra privatum modum evectas opes adhuc augeret: quodque ſtudia Civium in ſe verteret, hortorum quoque amœnitate & villarum Ma- *Tac. ann. 14. 53. & 54.* gnificentia quaſi Principem ſupergrederetur: & quæ alia addebantur tempus ſermoni orabat: digna eſt oratio ut adſcribatur pro parte. Quartus decimus (incipit Seneca) annus eſt Cæſar, ex quo ſpei tuæ admotus ſum: Octavus ut Imperium obtines: medio temporis tantum honorum atque opum in me cumulaſti, ut nihil felicitati meæ deſit, niſi moderatio ejus. Ego quid aliud munificentiæ adhibere potui quam ſtudia, ut ſic dixerim, in umbra educata? è quibus claritudo venit, quod juventæ tuæ rudimẽtis affuiſſe videor: grande hujus rei pretiũ: at tu gratiam immenſam innumeram pecuniam circumdediſti adeo ut plerunque intra meipſum volvã Egone Equeſtri & Provinciali loco ortus Proceribus civitatis annumeror? inter nobiles & longa decora præferentes novitas mea enituit: ubi eſt animus ille modicis contentus? tales hortos inſtruit & per hæc ſuburbana incedit, & tantis agrorum ſpatiis, tam lato fœnore exuberat: una defenſio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque menſuram implevimus, & tu quantum Princeps tribuere amico poſſet, & ego

quan-

quantum amicus à Principe accipere. Cætera invidiam augent: quæ quidem, ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem jacet: ſed mihi incumbit: mihi ſubveniendum eſt; quomodo in militia aut via feſſus adminiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ, ſenex, & leviſſimis quoque curis impar, cum opes meas ultra ſuſtinere non poſſim, præſidium peto. Jube eas per Procuratores tuos adminiſtrari, in tuam fortunam recipi. Nec me in paupertatem ipſe detrudam, ſed traditis quorum fulgore perſtringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ ſeponitur, in animum revocabo. Hæc Philoſophus. At quid ſperandum à Principe, apud quem excuſatio vitiũ, defenſio crimen habetur? itaque unâ operâ, quemadmodum paulò ante dixi, Principis gratia & præ reliquis ſingularis clementia ſummis verbis aucupanda homini Politico, quo minus ſibi à perſequutoribus & accuſatoribus metuat, & quam dixi apud Collegas dictatoriam authoritatem conſequatur, exemplo prædictorum duorum Regiorum in Gallia Miniſtrorum, Cardinalium Richelii & Mazarini. Id quod fit, ſi tu te Principis ingenio, moribus, per omnia accommodes, neque id cures, quid ipſi conducat, honeſtumque ſit & ex dignitate, ſed quod Principi placeat: obſerveturque illud Taciti, ut omnia honeſta & inhoneſta laudare mos ſit: neq; negligas il-
Tac. an. 1. 38. 5. lud Ciceronis, ut in aures eorum ficté & ſimulatè quæſtus tui causâ inſuſurres. Hiſce inquam te accommodes, ore, geſtibus, rebus, ſermone, ac actionibus, ut non rarò te, ſi opus, ultra conditionis tuæ ſortem ſubmittas. Hoc autem firmiſſimè ipſis perſuadeas omnibus argumentis & mediis undiquaque conquiſitis, imò jurejurando, deteſtationibus extremis ſanctiſſimè affirmes, te in omnibus ſanctiſſimum fore, quod uſque adeò facias, ut firmiſſima fidei tuæ ſpes à Principe concepta altas radices agat, ut nullæ perfidiæ ſuſpicio illis delationibus, accuſationibus apud Principem unquam locum inveniat aliquem, quum putet Princeps ſe tutò tibi fidere, credere, in ſinum tuum effundere non ſolum ſua omnia poſſe, verùm & gubernationis partem maximam committere. Hoc autem vide, præcipuè impetres, ut Princeps in Miniſtros inferiores abſolutam committat poteſtatem, recipiendi removendique ad nutum tuum, ita enim in majori eris auctoritate, & illorum operâ ad commodum tuum tanquam ſervis propriis uti poteris. Et hæc Practica maxime prodeſt fortunis augendis Politico: neque te ipsũ commendes, vide ut aliquem habeas ex veteribus Miniſtris, qui

tuaque ſit gratia, nam hoc contrahas amicitiam ſideliſſimam fir-
miſſimamque (ſimulandi tamen) cave autem ipſi te tuaque cre-
das, [illegible] virtute potius quàm precibus commotus commen-
do[illegible], huic tu ſed cautè & non niſi oblata occaſione pa-
ro[illegible], utrique gratiam occupantes, alios ab acceſſu & ſecre-
tioribus conſiliis ſi non arcere, ſaltem à directione conſiliorum &
[illegible] præcludere poſsint. Qui cautus eſt Politicus, non ſolum
Principis ſed & Principiſſæ clementiam ambit, ita præcavet, ne,
dum Principis expertus clementiam, a Conjugis ira periculum me-
tuat: præſertim cum ea & aliquid in adminiſtratione regiminis par-
ticipat: ut Uxor Alexii III. cogn. Angeli Imp. Orient. Euphroſy- *Ni. et. in ejus vita. T. VI hi l. Aug. p. 540.*
na, quæ pari authoritate cum Imperatore viro gubernare volebat,
Neque enim ille duntaxat, quicquid erat libitum, mandabat: ſed
illa etiam, pari authoritate, quæ viſa erant, peragebat, imò aliquã-
do pro ſua libidine illius juſsis intercedebat. Plerumque enim, ut
eſt muliebris animus, quum videt virum in dignitate conſtitutum
& divitiis abundantem à Principe amari, ſi ſe negligat, offenditur
maximè contra vero ſi ſentiat Primarios Conſiliarios, quos præ re-
liquis fides & prudentia commendant, ſuam quoque gratiam ma-
gni facere, ſingulari affectu accenditur. Et præſertim quo es major,
eo te magis ad ſervitia quævis ſubeunda, non tantùm verbis (quæ
[illegible] niſi re præſtentur, non admodum movent) quam re
promptiſſimum offeras, idque obſerves unicè, ut, quos Principiſſa
ex Miniſtris odio perſequitur, novis ſemper argumentis libidini
ſuæ indulgeas, & operam in perſequendis iis promptiſsimam pol-
licearis, maximè ſi tibi periculum ab iis metuendum. Hanc autẽ
clementiam maximè promovet, ſi ſpem aliquam utilitatis & pro-
ventuum novorum monſtres, id quod Principi etiam placet, ut
clementi affectuum conjungentes ſummo amore ejuſmodi Politi-
cum amplectantur, ſi tamen frugi eſt Politicus & ſuarum fortuna-
rum non prodigus, ita moderabitur conſilia, ut cum utilitate pro-
pria ſint conjunctæ.

Quamvis vulgaris Politica velit eum qui Principatum alteri-
us in manu habet, nunquam de ſuis ſed Principis conſiliis cogitare
debere, ut à Principe remunerationem & beneficiorum collationẽ
expectet, tamen qui nec in mediis nec infimis conſiſtere conſtituit,
ut dubia beneficia expectet ab aliis, quæ ipſe in alios conferre poſ-
ſit, longè aliam habet mentem, ut commoda potius, cum Principe

 di-

dividat (id quod minus habet invidiæ) quam ut novum beneficium cum aliorum calumniis & invidiâ expectet: poterit enim ex omnibus in Ducatu Principis proventibus citra jacturam illius percipere fructus, id quod praxis potius quam præcepta docent: hoc tamen obſervetur, ut præter proprias negotiationes ex Principis reditibus non unam maximam vel notabilem partem detrahas, quod peculatus crimen mereatur: ſed ex omnibus exiguum, quod ne nomen quidem habeat, capias. Cum autem multas & varias habeat proventuum ſpecies: ex iis, quæ tuis rebus & negotiationibus ſerviunt, potiores ſeligas; poteris autem hoc commodè facere, ſi miniſtrorum ſingulis rebus præfectorum opera utaris, qui omnes commendatos articulos in ſuis rebus cum Principis damno augendis artificiosè clàm noverint, ſi animadvertant, ex ſuperioribus aliquem, qui illos defendere poſsit, ejuſdem eſſe ingenii, volupe faciunt, ſi ſervitia ſua ipſi impertire poſsint. Videas autem ut à Principe impetres, in aliquibus rebus commodis tuis ſervientibus, privilegium tolerabili pretio emendi certam ſummam, cujus prætextus, ſi in aliis te tuum propoſitum fallit, maximo commodo tibi tuisq; rebus eſſe poterit. Hæc omnia ſi probè obſerves, non poteris non ad maximas divitias pervenire ſuper ſortem tuam, & inde ad honores & dignitates genere & dignitate tua majores, maximè autem pecunia indigens aut inhians evehi.

Proxima hinc & non minor animum veri Politici ſubeat cura: ut pecuniam ſuam rectè elocet, eaq; ſe contra adverſarios tueatur, utilitatemq; ex ea non exiguam percipiat (idq; nō uſurariorum more, quod vulgatum eſt, cū exigua uſura protrudere pecuniam; neq; enim Politicus tam infenſus eſt ſuæ pecuniæ, ut ei non benè proſpectum & ſemper ditior eſſe cupiat) & potentiſsimos eadem devinciat: Fit autem potiſsimum, ſi vel Principi tuo mutuum dare poſſis, vel eadem Principe potentiores ambias. Ne verò tua pecunia hoſtem tibi emas apud Principem, cave ne theſauris collectis plurimis potentior efficiatur Princeps: itaque ſi videas eum ad magni-

Suet. in ejus vit. ficentiam & prodigalitatem proclivem, ut Nero fuiſſe fertur, qui divitiarum & pecuniæ non alium fructum putabat quàm profuſionem, ſordidos ac deparcos appellabat, quibus ratio impenſa-

Nicet in ejus vit. T. IV. Hiſt. Ang p 325 rum conſtaret, prælautos vereq; magnanimos, qui abuterentur ac perderent. Aut ut Iſaacius Angelus Imperator Orientis: qui in victu erat ſumptuoſiſsimus, & de ferculis diſtribuebat iis, qui men-

Tradebant. Mensam omnino Solomoniam aut Sybariticam habebat, & novis quotidie, ut ille, veſtibus utebatur: nec erat ejus convivium aliud quam collis panum, ſaltus ferarum, piſcium mare, vini oceanus: alternis diebus lavacris ſe reficiebat, paſtillis & unguentis omnis generis delibutus, inſtar Pavonis ſuperbi ſe oſtendebat, & ut ſponſus e thalamo, aut ut Sol ab Oriente, ita ipſe e palatio quotidie prodibat. Gaudebat facetiis & mollibus cantilenis, morionibus, ſcurris, hiſtrionibus, paraſitis, mimis, cantoribus palatii fores patebant: inprimis vero immenſis ſubſtructionibus delectabatur: ſi unquam his Imperatoribus ſimilem nactus es Principem, adjuves eundem, ut maximam non tantum pecuniarum vim ſuis profundat miniſtris, tibi potius faventibus: (vide ut citra damnum tuum gratiam majorem quam Princeps, deportes) ſed & ampliſſimos fundos & prædia: illam vero ex his non recuperare poterit: ſi vero hæc abalienaverit, reditus minuentur, ut citra [illegible] ſuorum proventuum ſummam priorem adæquare & inde potentior evadere nequeat. ſin ad avaritiam eum inclinare ſenſeris, ut [illegible] io addictus præ aliis fuiſſe traditur Baſilius Porphyrogenitus Imperator Conſtantinopolitanus: erat certè is prodigioſe avarus & tenax; fertur enim ducenta millia talentûm auri in theſauris habuiſſe: nam alterius pecuniæ nullus iniri numerus potuit; eadem in conclavibus repletis, eam terræ mandarit, anfractibus inſtar labyrinthorum effoſſis: ſi ejuſdem ingenii Princeps tuus eſt, ne ſordidus efficiatur, ſibi tenax quicquam detrahat, ſed ut laute & prodige vivat, ex proventuum amplitudinis pollicitatione perſuadeas: inde hoc agas, ut exactionibus nimiis ſubditi exhauriantur, [illegible] quæſitio ſummæ neceſſitatis prætextu: exemplo Alexii Comneni & Nicephori Logothetæ Imperatorum Orientalium, quorum ille cum bellis exhauſtus impenſarum egeret, pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis opibus abhorrentes excogitavit: hinc ſecutæ poſſeſſionum ubivis ſiniſtræ deſcriptiones: hinc vulgares illæ appellationes Hypertimorum & Hyperpleorum excogitatæ: quaſi ſupercenſa & redundantia dicas; alias alii denique vexationum modi ſubditorum exhauriendorum cauſa reperiebantur: hic non deſtitit alia ſuper alia excogitando in jacturam ſubditorum, quo ſic avaritiæ inſerviret. Pauperes militare cogit,

Zon. in [illegible] T. IV. hiſt. Aug. p. 777.

Ex Glyca Bas. hiſt. Conſtant. p. [illegible]

P. [illegible] in [illegible] T. IV. hiſt. Aug. p. [illegible] & 615. [illegible]

quibus ditiores arma ſubminiſtrabant & tributa: inſuper & quæſtores inſtituit, per quos vectigalia augerentur: hi etiam meliora rerum immobilium à propriis dominis abripientes publicabant. Excogitavit præterea quomodo profuturum quiſque tributum penderet, non ſine maxima animi lætitia: à qua quidem penſione non Eccleſiarum cultores, nõ ptochia & pauperum hoſpitalia, non gerocomia, ubi ſenes nutriebantur: non denique monaſteria erant ſalva: ſed & qui parvum haberent agellum, qui tenuẽ victum ſubminiſtrabat cultori, dare cogebantur avariſsimo Principi vectigal. Si quos autem reperit ab egeſtate ad divitias quacunque vel fortunâ vel induſtria evectos, ab iis veluti reperto theſauro emulgebat quantum potuit: ut non plane iniquum fortaſſis quis æſtimare poſſit factum ejuſdem Imperatoris: quando cerulario aliquo, de centum libris, quas poſſidebat, nonaginta ſuſtulit, decem tantum ei relictis: nam quid opus eſt ſubdito magnum pecuniæ cumulum poſſidere? ſi habet unde ſe commodè alere poteſt, ſat eſt: abſcindendæ ruſticis opes irritamenta malorum. Horum omnium veſtigiis, ut Princeps inſiſtat, admoneas: ne, ſi maximè primo redituũ augmentum percipiat, tempore neceſſitatis conferre & debita ſolvere poſſint ſubditi. Cum enim Princeps potentior non efficiatur unâ atque altera exactione ultra facultates ſubditorum extorſa, ut Fiſcus turgeſcat inſtar lienis, (quod Trajanus ſimile dixit) ex quo reliqua membra tabeſcunt, & tandem tota Reſpubl. intereat: ſed ſi divites ſint, ut quando aut neceſſitas flagitaverit, aut per intervalla temporum theſaurum ope ſubditorum augeri libuerit, ſemper habeant quod dent: unde promptitudinem ſuorum ſubditorum Princeps ſemper retinet; (aliter ac egit Romanus Argyropilus Imperator in Oriente, qui obſoleta patrum debita à liberis exegit: inde multi paternis ædibus & fundis pellebantur, & priſtinis opibus ſpoliati, ad inſignem egeſtatem adigebantur) qui verus eſt modus augendæ potentiæ; quem Alexandrum Severum Imperatorem non ignoraſſe legimus: qui cum exhauſtum, & ad maximã inopiam largitionibus redactum ærarium ab Heliogabalo anteceſſore accepiſſet, minuendo vectigalia, ſola frugalitate opes recuperavit, ut potentiſsimum Imperium Succeſſori reliquerit. Neque fortunis ſubditorum ita faveas, quin potius eos quoquo modo apud Principem, ſpe commodorum promiſsâ, exactionibus novorum onerum, cenſuum impoſitione exhaurias: præeunte tibi Joh.

Vid. Beſol. de Ærar. publ. c. 4. n. 17.

Vid. P. Diacon. l. cit.

Zon. in ejus vita. T. IV. hiſt. Aug. p. 785.

Vid. Lamprid. in Alexandro Severo.

Puzeno,

Poreno, Imperatoris in Oriente Manuelis Comneni Quæſtore primario, qui erat ad Remp. gerendam callidiſſimus, vectigalium veterum exactor acerrimus, novorumque inventor ſolertiſſimus; [illegible] Quæſtor, parcus diſpenſator, fœnerator atque exactor [illegible]. Aut, uti Licinium Julii Cæſaris Libertum, quem Auguſtus dein Galliæ præfecerat, feciſſe ab Hiſtoricis accepimus; cum enim ſolerent ſinguli menſibus à Gallis tributa conferri, ipſe quatuordecim menſes fecit, ut cumulatius diteſceret. At cum graviter apud Auguſtum à Gallis eo nomine accuſaretur, ac vitæ periculum ſibi [illegible] non dubitaret ea quæ diu cumulaverat Auguſto dare, [illegible] deprecaretur: ingenioſum mehercle inventum! Hinc etiam ô Politice hoc commodum ſperandum, ut non ſolum Princeps ſemper tuâ ope, tuâ pecuniâ, vel tuis egeat conſiliis, nec facile tibi quicquam ab eo periculi metuendum ſiet: ſed & tu ipſe magnam inde authoritatem tibi paries: in via tranſeunti nemo non loco cedet: alii optimates & alii obvii venerationem capite, manibus, pedibusque exhibebunt: & honorificâ officiorum oblatione ſuam promptitudinem atque inſerviendi ſtudium, verboſè pollicebuntur. Si verò incideris in ejuſmodi Principem, qui in ſuorum [illegible] & damno ſubditorum commodum ſibi comparare ſtudet, cui Tiberii Cæſaris Apophthegma in ore: Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere: hunc artificioſe à cura regendæ Reipubl. & juſtitiæ adminiſtratione, dein œconomica avoces, [illegible] ad quas natura proclivem animadvertis: vel conjugem [illegible] (cum mulierculæ avaræ potiſſimum ſint, & ſpe utilitatis [illegible], ut dici moveantur,) illique ut Principem blanditiis perſuadeat, author ſis. Hæc vero omnia effectui dare facile poteris, ſi [illegible] Principem bonum & probum nimis, qui ex ſuo ingenio alios judicans, omnia tibi & in perniciem Reip. pro lubitu ſuadenti [illegible]. Verum ſi ingenio Franciſci I. Gallorum Regis a-[illegible] fuerit, qui ſuo conſilio potius, quam ejuſmodi Politicorum ſalutem ſuorum procurare velit, ut facile opibus potens efficitur, ita difficile erit Politico ſub eo Principe perpetuam ſperare fortunam, ut non [illegible] & odio ejuſdem [illegible]. Alia ergo via, ut [illegible] ſuis conſulat rem, aggrediatur, &, quod paulò ante dixi, Principes potentiores viva opera pecuniæ devinciat: ut ſi Princeps [illegible] periculum nancetur, alio defenſionem & patrocinium quærat, apud Regem ſcil. ut vel in [illegible] tibi patro-

cinium

Nicet. in vit. Man. Comn. T. V. Hiſt. Aug. p. 532 Dion.

Beſold. de Ær. Publ. l. 7. n. 3.

Dion.

Digitized by Google

cinentur, vel data occaſione defenſionem tui ſuſcipiant. Si verò tam faventem habeas fortunam, ut tu non tantùm divitiis maximis potens evadas,(id quod ſub probo & incauto Principe fieri poteſt) ſed etiam familiæ tuæ præcipuos ad ſimiles fortunas promovere poſſis;(cave tamen te potentiores ſint, ne, quod tu aliis, ipſi tibi faciant) ut ita periculum tibi minitantibus te vi opponere, & ſi uſus poſtulat in ſeditionibus (quarum aliquando auctor prudens Politicus exiſtit) alios opprimere poſſis, ut etiam Principes te metuant; quod probè obſervavit Dux Gallus Eſpernonius, qui Henrico III. Regi inter intimos, Henrico IV. etſi ſuſpectus, inter Regni præcipuos habitus, fortunam ita faventem & quaſi in vinculis habuit, ut non auſus fuerit (præfatus Henricus IV.) ſubvertere ingenti mole coloſſum, cujus ab immani caſu timebatur ſtrages. Tutior itaque hæc videtur via contra Principis iram & perſecutiones defendendi, quâ & aditus ad aliam vitæ monſtratur conditionem, quod Medicæam familiam inter Italos feciſſe non ſine ſucceſſu legimus & in hiſtoriis exempla teſtantur, quàm periculoſum ſit potentes perſequi & in exilium agere. Pro multis ſufficit apud Romanos exemplum Catilinæ; qui pulſus Roma civitatem evertiſſet, niſi inopiæ vires ejus & libidinem fregiſſent, cum maximo tamen urbis & multorum civium damno.

B Gramond. H. G. l. 1. p. 227.

Vid. Salluſt. Bell. Catilin.

Dixi paulo ante, in elocanda pecunia nec uſurarios nec fœneratores Politicum imitari debere; id enim præterquam quod vulgatum & odioſum ſit, animumque & ingenium ſordidum indicet, parum adfert commodi. Itaque hoc agas, ut loco uſurarum hypothecam fundi fertiliſſimi & variorum commodorum aptiſſimi cum uſufructu tradat Princeps, donec ſortem tibi reddere poſſit: præcave autem, ne aut citò poſſit reddere, aut tibi per annos certos excolendus fundus ſine impendio concedatur: vide ſis ut per miniſtros ejus loci, vel incuriâ, vel negligentiâ, vel aſtutiâ reditus minuantur mature, antequam de iſthoc fundo cogitaſſe videaris, ut facta inquiſitione uſuris non adæquati reditus inveniantur; aut per miniſtros extenuentur, ut tu plus beneficii in Principem tuliſſe, quàm percepiſſe utilitatis videaris. Non autem verus modus eſt augendi reditus, & uſumfructum majorem percipiendi ſi ſervitia ruſticis majora imponas, aut cenſum augeas, præterquâ enim, quod tibi offenſi reddantur & cauſam apud Principem conquerendi de te habeant, exhauriuntur ſubitò, ut planè deinceps deficiant: ſed hoc agendum, ut amorem concilies humanitate & affabilitate, quod maximè

ruſticos

[illegible] & liberales promptoſque efficit, ut, quod debitum de[illegible] ſpontaneo illi faciant motu. Itaque multa præ[illegible] blandis verbis invites primò, quando ſervitia impones, [illegible] ad labores adigi poſſint. Deinde proventus [illegible] emas, quos majori pretio divendere vel per te vel per alium, & inde lucrum maximum percipere poſſis.

Ultimò non negligenda tibi vitæ domeſticæ cura, ne opes & divitias [illegible] profundas, nec tamen ſordide vivas, quod maxime cum [illegible] & heroica virtute (quæ homini politico ſimulandæ ſunt) pugnat. Itaque cum officiatiis & miniſtris adſtrictioribus [illegible] ut neceſſaria eſculenta mittant tuo nomine viliori pretio empta vel alio modo comparata: tu tamen pecuniam nunquam [illegible] ille repetere audent, quin gratulantur ſibi, ſi hiſce [illegible] tuam mereri poſſint; idque cum plurimi ſint, modò [illegible] obtineas: quod optime obſervavit ſupra allegatus Johann. Putzerus: qui in re familiari augendâ adeò providus erat, ut eſculenta, & piſces maximos ac pinguiſſimos ſibi miſſos, ter aliquando in foro venditos, toties reciperet ab aliis redemptos, qui operâ ejus egebant: ita pro piſcatoribus erant ei piſces ſorte commutata, quibus magnitudo pro hamo, pinguedo pro eſca erat: itaque prætereuntes ad emendos attrahebant. Ac Conſiliarius primatius (nomen non exprimitur) Iſaaci Angeli Orientalis Imperatoris, qui adeò mercatorio ingenio erat, tam inexplebili accipiendi fame flagrabat, ut non aurum duntaxat & veſtes acciperet, ſed & alia minuta quoque [illegible] ad pepones & cætera eſculenta, & omnis generis poma. Non negligenda etiam culina, cereviſiaria, cella vinaria Principis, quæ non magni æſtimantur; unde ſine impendio tuo lautè vivere tuisque [illegible] optimè conſulere poteris.

Nicet. in vit. Man. Comn. T. V. Hiſt. Aug. p. 533

Id. in vit. Iſaac. Ang. T. V. hiſt. Aug. p. 524.

Ad modum prædictum meo judicio recte homo politicus (quoad fortunam propriam) ſibi conſulit. Hoc unum tamen monendum, ſi tibi ſint filii aut filiæ, illos maturius iis artibus formandos [illegible], hos vel divitiis potentioribus vel præcipuis familiis elocare, qui [illegible] fortuna præſto tibi eſſe, vel [illegible] promovere poſſint.

Sicque

Sicque hoc meum Politicum Compendium finio: Teque ô Politice future! rogo, oro, obteſtor, ſi tibi rectè conſulere,& te à periculo præſentiſſimo immunem reddere volueris, ne tu ulli credas, ulli ſidas, ulli quidquam operæ præſtes, niſi utilitatem inde percipias: omnia ſimules diſsimuleſque, ſtudiosè animum aliorum explores, tuum recondas abſtruſiſſimo etiam loco, aliis ex inſidiis potius ſis, quàm te ipſum perdas: Fidus enim hodiè cum nullus ſit, cur tu fidem præſtes aliis? cur aliis cum tuo damno gratificeris opellam? cur tu animum alicui credes, qui ab aliis tibi metuas potius, quàm fidos opineris? ſi in hiſce paucis erratum quidquam videatur, ut facile fieri poteſt, corrigas quæſo. Multis certè hæc politica præcepta maximum ad ſummum honoris dignitatisque faſtigium conſequendum,& maximas divitias adipiſcendas profuere: & idem tibi tuiſque contingat, opto. Promiſi hæc præcepta politica illi, qui ad altiora adſpirare cupit. ut Dominatum mutata Republ. adquirere potius, quàm aliis ſervire velit: verùm cum hæc ſcriberem animum mutavi, ut animum tuum explorarem: idque feci tui causâ, ut videres certiſsima hæc fuiſſe aliorum exemplo, quæ tuo experieris periculo. Hiſce vale iterumque vale,& mihi fave, tuis fortunis ſtudioſiſſimo.

Hæc quicunque legis, ne decipiaris Amice:
Sunt mala mixta bonis, & bona mixta malis.
Florilegas cautè quæſo ſequaris apes.

F I N I S.

A 1400 3.5 6

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

E 16.